

Фондация RiskМонитор

2009

ИЗПИРАНЕ НА ПАРИ ОТ
ТРАФИК НА ХОРА
ФОНДАЦИЯ РИСКМОНИТОР,
НАЦИОНАЛНА СЛЕДСТВЕНА СЛУЖБА

ИЗПИРАНЕ НА ПАРИ ОТ ТРАФИК НА ХОРА

Фондация **RiskMonitor**

Фондация RiskМонитор
Национална следствена служба

B | T | D The Balkan Trust
for Democracy
A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND

Това издание се осъществява с щедрата подкрепа на американския народ чрез Американската агенция за международно развитие. Изразените становища са на авторите на докладите и не отразяват непременно вижданията на Американската агенция за международно развитие или на Правителството на Съединените американски щати.

Това издание също се осъществява с подкрепата на German Marshall Fund of the United States (GMF) и изразените становища не отразяват непременно вижданията на German Marshall Fund или на Балканския тръст за демокрация.

ИЗПИРАНЕ НА ПАРИ ОТ ТРАФИК НА ХОРА

Съставители: Георги Петрунов и Румен Георгиев

Фондация **RiskМонитор**

Национална следствена служба

София, 2009, ISBN 978-954-92264-9-2

Фондация **RiskМонитор**

България, София 1000, ул. Аксаков 46

ел. поща: riskmonitor@riskmonitor.bg

<http://www.riskmonitor.bg/>

Съдържание

Предговор 7

*Румен Георгиев, заместник-директор
на Национална следствена служба
и Георги Петрунов, криминологични изследвания,
фондация "RiskМонитор"*

Откриване 10

*Стефан Попов, изпълнителен директор
на фондация "RiskМонитор"*

Откриване 11

*Бойко Найденов, директор на
Национална следствена служба*

Откриване 12

*Александър Караянис, заместник-посланик
на САЩ в Република България*

Откриване..... 15

*Румен Андреев, заместник-министър
на вътрешните работи*

**Изпирание на пари от трафик на хора
с цел сексуална експлоатация 17**

*Георги Петрунов,
фондация "RiskМонитор"*

**Роля, място и значение на ГДГП–МВР
за противодействие на трафика на хора 32**

*Светослав Танев, Главна дирекция
"Гранична полиция", Министерство
на вътрешните работи*

**Ролята на ДПОТП–МВР
в противодействие на трафика
на хора и изпирането на пари
от тази престъпна дейност 38**

*Добромир Дочев, Дирекция "Противодействие
на организираната и тежка престъпност",
Министерство на вътрешните работи*

Трафикът на хора – източник на „мръсни“ пари 44

*Иван Иванов, Държавна агенция
"Национална сигурност"*

**Актуалното състояние на НСЛС и
международния трафик на хора 48**

Румен Георгиев, Национална следствена служба

Организираната престъпност и прането на пари, придобити от престъплението „трафик на хора“.....	52
--	-----------

Евгени Диков, Върховна касационна прокуратура

Опитът на КУИППД по установяване и отнемане на облаги от трафик на хора.....	60
---	-----------

Георги Илиев, Комисия за установяване на имущество, придобито от престъпна дейност

Новите предизвикателства в борбата с трафика на деца	67
---	-----------

Антоанета Василева, Национална комисия за борба с трафика на хора към Министерски съвет

Трафик на хора – хуманитарни предизвикателства в контекста на управление на миграцията	73
---	-----------

Илиана Дерилова, Международна организация по миграция, Мисия в България

Справка за авторите	77
----------------------------------	-----------

ИЗПИРАНЕ НА ПАРИ ОТ ТРАФИК НА ХОРА

Предговор

Трафикът на хора е едно от най-тежките престъпления в съвременния свят. Определя се като модерната форма на робство. Това престъпление може да има различни форми и проявления. Според целта, с която се осъществява, трафикът на хора може да бъде: с цел развратни действия; с цел трудова експлоатация; с цел държане в принудително подчинение (което в българската практика най-често се свързва с просията и джебчийството); с цел отнемане на органи; трафик на бременни с цел продажба на новороденото. Различават се вътрешен и международен трафик на хора.

В България до момента най-голямо внимание се обръща на международния трафик на хора с цел сексуална експлоатация. Другите форми на трафик могат да имат сходно или дори по-голямо разпространение, но поради тяхната латентност и непознаване не са получили нужното внимание. Много подходящ пример тук е трафикът на хора с цел трудова експлоатация. Това е форма на трафик, която в световен мащаб е изключително разпространен и тревожен феномен. Проблемът в България първоначално не бе получил нужното внимание, както от експертите, така и от цялата общественост. През 2002 г. българският материален наказателен закон – Наказателният кодекс (НК), инкриминира деянията по начин, надхвърлящ международния стандарт. Предвидено бе, че трафикантите се наказват и въпреки съгласието на жертвата, даже когато тя е пълнолетна. Криминализирането на специфичната за някои групи от българските граждани „търговия“ с бебета също е принос в противодействието на този вид престъпност.

Българското Народно събрание прие и (само дни след организираната от фондация „РискМонитор“ и Националната следствена служба конференция *„Изпирание на пари от трафик на хора“*) в НК бяха обнародвани промени, инкриминиращи съзнателното ползване на услуги от жертви на трафик. Въпреки материалния закон и усилията на институциите сравнението на резултатите от работата на правозащитната система с размерите на явлениято не е утешително.

Всички форми на трафик на хора могат да бъдат, а и почти винаги са, свързани с организирани престъпни групи и генерират огромни печалби за трафикантите. Най-ефективният начин за борба с организираната престъпност и в частност с организирания трафик на хора е ограничаването на генерираните печалби и икономическата мощ на престъпността. Затова акцентът трябва да се постави върху борбата с изпирането на пари. При всяко ефективно разследване на организираната престъпност водещ трябва да е принципът „следвай пътя на парите“. Точно поради това идеята ни беше при обсъждане на изпирането на пари от трафик на хора да се поканят експерти, специализирани основно в работата по предикатното престъпление, а не представители на отделите за противодействие на изпирането на пари. Така искахме да покажем, че разследването на предикатното престъпление винаги трябва да бъде съпроводено с паралелно проследяване на паричните потоци.

С тази логика фондация „РискМонитор“ и Националната следствена служба организираха конференцията *„Изпирание на пари от трафик на хора“*. Тя стана възможна с подкрепата на Фонд „България“ и се проведе на 7 април 2009 г. в София. С доклади в конференцията се включиха представители на: Министерство на вътрешните работи, Държавна агенция „Национална сигурност“, Национална следствена служба, Върховна касационна прокуратура, Комисия за установяване на имуществено придобито от престъпна дейност, Национална комисия за борба с трафика на хора, Международна организация по миграция и фондация „РискМонитор“.

Този сборник включва изказванията при откриването на конференцията, направени от изпълнителния директор на „РискМонитор“, директора на Националната следствена служба, заместник-посланика на Съединените щати в Република България и от заместник-министъра на вътрешните работи, както и всички доклади на участниците, с корекции и допълнения.

Стремeжът на организаторите и на всички участници в конференцията бе чрез докладите да се представят не само спецификите и ролята на институциите, които те представляват в борбата с това престъпление, но и да се наблегне на различни аспекти от трафика на хора. В допълнение към това в отделните доклади е отразен и общият акцент на конференцията – борбата с изпирането на пари. Надяваме се да сме обхванали поне малка част от многостранността на тази престъпна дейност и да допринесем за осветляването ѝ.

Поставянето и разглеждането на проблема от различни гледни точки е изключително полезно за по-доброто взаимно разбиране на институциите и по-добрата им координация напред. Няма съмнение, че колкото по-ефективно е разследването, колкото повече нива от престъпните организации бъдат разкрити и наказани, толкова по-лесно ще се противодейства и на прането на пари. Отнемането на престъпните облаги на свой ред ще направи противодействието по-ефективно. Българското общество има нужда от такава нарастваща активност. Все още броят наказани престъпници и средствата, които правосъдието е отнело от тях, не са адекватни на фактическото им присъствие в страните, които са крайна дестинация на трафика, и на броя на българските граждани, оплетени в престъпните им мрежи.

Конференцията има своя принос като среща на професионалисти в момент на финансова криза, ръст на безработицата и други фактори, благоприятстващи престъпната дейност и като че ли притъпяващи обществената нетърпимост към нея. От изказванията без особени усилия могат да се извлекат и препоръки за законодателни и организационни промени, които биха направили институциите по-силен отбор срещу престъпните организации.

Румен Георгиев

Зам.-директор на Национална следствена служба

Георги Петрунов

Криминологични изследвания, фондация „РискМонитор“

Откриване

*Стефан Попов,
изпълнителен директор на фондация „RiskМонитор“*

Конференцията е посветена на трафик на хора и пране на пари и по-точно изпиране на пари, генерирани от трафик на хора. Съорганизатори на събитието са Националната следствена служба и изследователската фондация „RiskМонитор“, която се занимава с изследвания в областта на организирана престъпност и институционална корупция.

Искам специално да благодаря на институцията, която ни финансира. Това е Американската агенция за международно развитие и по-точно наследството, което тя остави под формата на Фонд „България“, управлявана в момента от Балканския тръст за демокрация.

Конференцията ще протече в два панела, в които сме поканили представители на практически всички институции, имащи отношение към трафика на хора и прането на пари. В нейните рамки ще представим и един доклад, резултат на едногодишен проект, финансиран от Балканския тръст по същата линия през Американската агенция за международно развитие. Проект, който беше посветен на същата тема, на която е и конференцията ни. Особеното в него беше това, че свързахме две различни сфери на престъпност – трафика на хора и изпирането на пари, генерирани именно от тази престъпна сфера. Доколкото зная, това нещо в неправителствения сектор се прави за пръв път, въпреки традицията, поставена от Центъра за изследване на демокрацията по подобни изследвания на такива проблеми. С тези няколко думи ще завърша, искам да дам думата за по-съдържателно откриване на конференцията на г-н Бойко Наїденов, директор на Национална следствена служба.

Откриване

*Бойко Найденов,
директор на Национална следствена служба*

Настоящата конференция, на първо място, има за задача да покаже какво значение отделяме на един наистина голям проблем, съществуващ в XXI век в люлката на съвременната цивилизация – Европа. И този проблем всички ние го наричаме „трафик на човешки същества“, което само по себе си всъщност прикрива истинската, дълбоката същност на старото съдържание на робството. Болезнено е да се признае, че и в настоящия момент хора от различни националности, от различен пол, непълнолетни, малолетни представляват стока, която се търгува по най-груби схеми и начини, пак повтарям в люлката на цивилизацията. За съжаление нашата страна има своя принос в извършването на тази дейност и все още не можем да покажем достатъчно решителни мерки, които да пресекат това уродливо явление. Аз се радвам, че колегите са свързали действително двата проблема, а именно трафика на човешки същества и изпирането на пари, които се придобиват от тази дейност.

На практика опитът, който събрахме в тези 20-ина години, в които се занимаваме с проблема, говори, че когато човек върши престъпление, го върши с някаква цел и тя е да придобие пари. А когато придобиеш пари, те трябва да бъдат легализирани. За щастие намерихме достатъчно добър инструментариум да работим срещу това явление, дори много повече срещу явлението изпиране на пари, отколкото срещу същността на трафика – превеждането на хора нелегално през границите или легално, но с цел предоставянето им за осъществяването на криминогенно поведение на територията на други страни. Радвам се, че можем да обърнем специално внимание на този проблем. Той дълбоко засяга всеки един от нас като граждани на това общество. Може би това е начинът да покажем, че ние сме съпричастни в борбата – общата, европейската борба с подобни уродливи явления и че като държава, като институции отделяме изключително внимание и огромен ресурс в създаването на капацитет за борба с подобен род явления.

Откриване

*Александър Караянис,
заместник-посланик на САЩ в Република България*

Благодаря ви за възможността да се присъединя към вас в обсъждането на този толкова важен въпрос. Първо – ето някои общи положения. За САЩ борбата с трафика на хора е приоритет. Съединените щати смятат, че трафикът на хора е *тежко нарушение на човешките права, оскърбление на човешкото достойнство и транснационална криминална заплаха*. Почти винаги при трафика на хора трафикантите перат своите пари в опит да прикрият извършените от тях престъпления. Наложително е случаите на трафик да бъдат подложени с успех на съдебно преследване и трафикантите да излежават сериозни присъди в затворите. Извършените от тях престъпления засягат индивидуалните жертви, обществото и финансовата система на отделните страни.

Невинаги пращането на трафикантите в затвора слага край на техния бизнес. Отнемането на техните авоари обаче, както и на всички очаквани печалби, може, и обикновено успява, да разруши цялата престъпна схема. Успешните разследвания на трафика на хора трябва да се съсредоточат не само върху финансовата структура на трафикантския бизнес, но и върху дейността на самия трафик.

Според изследване, спонсорирано през 2006 г. от американското правителство годишно близо 800 000 души преминават през националните граници по пътя на трафика, като в тази цифра не влизат милионите жертви на трафик в границите на собствените им държави. По националност жертвите на трафика на хора са толкова разнообразни, колкото и културите по света. Около 80% от жертвите на трафик са жени и момичета, като близо половината от тях са непълнолетни. Мнозинството от транснационалните жертви са жени, използвани за сексуална експлоатация с цел печалба. Тези цифри не включват милионите мъже и жени по света, жертви на трафик в рамките на собствените си граници, които най-често са принуждавани да упражняват насилствен или робски труд.

Трафикът на хора има унищожително въздействие върху отделните жертви, които често са подлагани на физическо и емоционално малтретиране и изнасилване; към членове на семействата се отправят заплахи, сред които и заплахата да бъдат убити. Но въздействието на трафика на хора не се ограничава с индивидуалните жертви – то подкопава здравето, безопасността и сигурността на всички народи, с които е в досег. Трафикът лишава хората от човешките им права и свободи, увеличава глобалните рискове за здравето и подхранва растежа на организираната престъпност.

Докато отделните държави се борят с отзвука от глобалното разместване на финансови и икономически пластове, най-вероятно е престъпната дейност и трафикът – независимо дали е на хора, наркотици или

контрабандни стоки – да се увеличават. Прането на пари също ще се увеличава. А пътищата и похватите, използвани от трафикантите за движението на хора, на наркотици и за прането на пари с престъпна цел, лесно могат да бъдат повторени и използвани от терористичните мрежи. За успешното справяне с тази активност са нужни съгласувани, енергични действия.

А сега – някои особености за България. Няма съмнение, че България постигна значителен напредък в борбата с трафика на хора и преследването на трафикантите. Ето положението от 2002 г. насам, когато България изрично криминализира трафика на хора в Наказателния кодекс:

- В България бе даден значителен брой присъди за трафик на хора и сродни дейности;
- България създаде Национална комисия за борба с трафика на хора, която след известна мудност в началото в момента активно развива дейност и се разраства, включвайки местни подкомисии в изложени на риск региони, каквито са Варна, Бургас, Пазарджик, Сливен, Монтана и Благоевград;
- В националните правни институции се прилагат програми за обучение по противодействие на трафик на хора за съдии, прокурори и следователи, както и по използването на законите против прането на пари и за конфискация на авоари при изправянето на все повече трафиканти пред съда.

Същевременно България постигна известен – макар и недостатъчен – напредък в борбата с прането на пари. След първото криминализиране на прането на пари през 2004 г. законът впоследствие бе подсилен, макар и само на някои места, а не навсякъде. През 2006 г. беше дадена първата осъдителна присъда и в настоящия момент присъдите са вече 20. Българската Комисия за конфискуване на имущество, започнала работа през 2007 г., може да се похвали с две спечелени дела, с девет успешни решения на първа инстанция и със запорирането на постъпления от криминална дейност на стойност десетки милиони.

Имайки предвид обхвата на проблема, още много остава да бъде направено. Като близък приятел и партньор на България ние изпитваме разочарование, когато виждаме колко малко българи имат доверие в държавните ведомства – преди всичко в правоприлагащите институции, в прокурорската дейност и в дейността на съдилищата. Имиджът на съдебната власт е накърнен от сведения за неоснователно взети решения, силно повлияни от бизнес интереси или от политически интереси. Подкупността на държавните служители и корупцията са достигнали равнища, които изкривяват обществените представи за справедливост. Системата на наказателното право е все така прекалено формалистична, благодетелстваща умели адвокати, които оневиняват престъпниците въз основа на несъществени причини. Всичко това допринася да се създаде култура на безнаказаност, подхранваща един хроничен цинизъм.

Независимо от някои важни присъди за трафик на хора и пране на пари, България продължава да е източник, транзитно място и дестинация за трафик. Тя е голям транзитен пункт за трафик на наркотици и хора за Западна Европа, генерирайки от тази престъпна дейност приходи, които се перат в България. Основен принцип за разрушаване на криминал-

ните мрежи е да се върви подир парите. За жалост обаче в България не са изцяло налице системите, законите, правилата, наредбите или механизмите за правоприлагане, така че да има съответствие с най-високите международни критерии. В икономиката на България, която е предимно кешова, има слаби места в проследяването на потоците от незаконно придобити пари. Исторически ниската степен на съдействие със сведения за пране на пари от страна на обменни бюра, казина и други небанкови финансови институции отслабва усилията на правителството за борбата му с прането на пари.

Въпреки всичко обхватът на прането на пари в България безусловно навежда на мисълта, че извършването може да бъде установено, проследено и прекратено при строго прилагане на закона. А за да бъде укрепен и по-нататък капацитетът на България за борбата с прането на пари, ние насърчихме някои прости, но въпреки това драстични мерки. Ще спомена само някои от тях:

- Предаване на пълни сведения за големи кешови транзакции за над 30 000 лева. Законът и правилниците не бива да оставят съмнение, че кешовите транзакции включват както внасянето, така и тегленето на пари. Това е единственият начин да бъдат проследени парите;
- Законова уредба, криминализираща структурираните транзакции, които избягват съобщаването за сумите над 30 000 лева;
- Цялостно възстановяване на законовата власт и упълномощаване на Дирекция „Финансово разузнаване“ към ДАНС, особено на възможността ѝ да инспектира и да налага санкции. Инспектирането на банки, извършвано на място, трябва да се засили; банките задължително трябва да оказват съдействие, а при отказ за съдействие глобите и другите дисциплинарни мерки трябва да бъдат налагани твърдо и неотклонно.

Трябва да се укрепи законодателството за конфискуване на авоари. Законът трябва да осигурява ефективното управление на придобитите с престъпна дейност средства и разпореждането с тях. Списъкът на престъпления, водещи до конфискация, трябва да бъде допълнен и да включва престъпленията, свързани с корупция. Усилията за борба с престъпността трябва да бъдат подпомогнати с учредяването на специален фонд за конфискувани средства, използван за правоприлагаща дейност.

България е границата на Европейския съюз. Тя се намира на предната линия, що се отнася до трафика на хора и прането на пари, които влияят върху Европейския съюз и страните членки. Все по-често правоприлагащата дейност се оказва спъвана от транснационални престъпни организации, които действат независимо от държавните граници. Макар да се правят усилия за създаването на непрекъснати и ефективни режими за правоприлагане и за подпомагане на работата на граничните и митнически служби, няма съмнение, че предизвикателствата са обезкуражаващи. За да се разрушат транснационалните престъпни мрежи, партньорите трябва да работят заедно. Съединените щати имат готовност да вземат участие в увеличаващите се усилия на България да се сложи край на индустрията, занимаваща се с трафик на хора, и тази дейност завинаги да бъде преустановена. Като резултат от това ще бъде спасен животът на много хора, ще се подобри сигурността и България ще стане един по-силен съсед и партньор в международните институции.

Откриване

*Румен Андреев,
заместник-министър на вътрешните работи*

След съдържателното изказване на г-н Караянис аз искам само да добавя следното – мисля, че свързването на двете теми – трафик на хора и пране на пари – в момента се прави за първи път. А това е нещо много важно, защото едното без другото трудно биха съществували. Никои не може да оспори факта, че в България е осъзнат проблемът трафик на хора и пране на пари. Друг е въпросът, че наистина успехите, които сме постигнали, не са на това ниво, което би трябвало да бъде и което се очаква от нас. За това вероятно тази конференция ще даде сериозен принос в конкретните действия, които би следвало да предприемем, за да можем да оправдаем очакванията.

Изпирание на пари от трафик на хора с цел сексуална експлоатация¹

Георги Петрунов, фондация „РискМонитор“

Основна причина хората да се включват в престъпни дейности, особено в организирани престъпни дейности, е възможността за бърза и голяма печалба. Но престъпниците не се интересуват само от осигуряването на големи печалби, а също и от възможността да използват тези пари, да се наслаждават на плодовете от престъпната дейност. Използването на пари, придобити от такава дейност крие рискове от разкриване и свързване с престъплението, от което са генерирани паричните средства. Ето защо основна задача за престъпниците е да изперат „мръсните пари“, т.е. да се опитат да скрият действителния престъпен източник на средствата и да ги направят да изглеждат придобити от легална дейност. Така изпирането на пари става неразделна част от престъпните дейности, генериращи парични средства.

Престъпните организации в различните държави се специализират в разнообразни криминални дейности, които генерират огромни печалби. Точно такава престъпление за България е трафикът на хора, особено с цел сексуална експлоатация. Този вид трафик се е превърнал в социален и криминален феномен в нашата страна. Влизането в тази престъпна дейност не изисква големи предварителни инвестиции от престъпниците, но гарантира големи печалби, което в съчетание със социалната и икономическа обстановка в страната благоприятства епидемичното развитие на проблема и го превръща в огромен източник на средства за българската организирана престъпност.

I. Значимост и особености на трафика на хора от България

Трафикът на хора от България през последните години се превръща в значим проблем за нашата страна и държавите от Западна Европа. В своя доклад, посветен на проблема, Европол (Europol 2008: 3) за поредна година посочва България като една от шестте основни държави източници на жертви на трафик в Европейския съюз заедно с Украйна, Румъния, Русия, Нигерия и Молдова.

¹ Докладът представя резултати от проект „Основни схеми за пране на пари от трафик на хора“, финансиран от Фонд България. В рамките на изследването са проведени над 150 интервюта с проституиращи и трафиканти, експерти от НПО, полицаи, следователи, прокурори и представители на КУ-ИППД. В допълнение към това са проучени прокурорски актове и следствени постановления.

Подобни изводи могат да се направят и при преглед на данните за дяла на заподозрени експлоататори на жертви на трафик на хора в някои страни от Европейския съюз по държави на произход, представени в Таблица 1.

**Таблица 1: Заподозрени за трафик на хора
в страни от ЕС по държави на произход²**

Белгия		Холандия		Германия	
2002-2005		2001-2005		2005-2007	
Белгия	64%	Холандия	32%	Германия	44%
България	18%	Турция	11%	Турция	9%
Албания	10%	България	9%	България	6%
Други ³	8%	Други	48 %	Други	41%
Общо	100%	Общо	100%	Общо	100%

Източник: *Exploitation sexuelle et exploitation au travail* (2007), UNODC (2009)

От данните в таблицата ясно се вижда, че по брой заподозрени трафиканти на хора България е сред първите три държави в страните от Европейския съюз, за които има достъпна информация. Данните показват, че в Белгия една от пет установени групи, занимаващи се с експлоатация на хора, е от България. Така освен водещо място по брой жертви на трафик, нашата страна заема предни позиции и по брой експлоататори в държави от ЕС. Нещо повече – резултатите от нашето изследване показват разширяване на периметъра на действие на престъпните актьори, като освен тези добре известни европейски дестинации се открояват и нови, в държави от други континенти като САЩ и ЮАР. Всичко представено показва, че малка страна като нашата се е превърнала в един от най-големите участници в трафика на хора, както и че това престъпление е придобило застрашителни размери в България.

Особеност на трафика на хора от България, която много ясно се откроява при анализа на емпиричната информация, е свързана с това, че

² Докладът за Белгия представя данни за трафик на хора с цел сексуална и трудова експлоатация, но изрично се посочва, че българите са специализирани в сексуална експлоатация на жертвите. Данните за Германия са само за трафик с цел сексуална експлоатация. За Холандия са за различни типове трафик на хора. Въпреки това, както показва докладът (UNODC 2009), около 80% от установените жертви са на трафик с цел сексуална експлоатация. Потвърждение може да бъде открито и в обобщените данни на Прокуратурата на Република България, представени в публикувания в настоящия сборник доклад на прокурор Евгени Диков. От тях става ясно, че в нашата страна през последните три години над 85% от установените случаи на трафик на хора са с цел сексуална експлоатация. Следователно данните в таблицата са валидни в най-голяма степен за изследвания от нас вид трафик.

³ Данните в *Exploitation sexuelle et exploitation au travail* (2007) обхващат първите пет държави по произход, но е възможно да има групи експлоататори и от други страни, които да не са представени в доклада.

огромната част от жертвите на трафик предварително са запознати с целта на пътуването и това, което ще правят в държавата крайна дестинация. В интервюта се откриват примери, при които жертви търсят контакти с трафиканти, които да ги изведат на доходно място и такива, на които преди заминаване им се пускат филмови записи на местата, на които ще работят. Това не означава, че тези хора не са принудени от фактори като бедност и безработица да се включат в подобна дейност, както и че върху тях не се упражнява насилие. Напротив, различни форми на насилие – физическо, сексуално, психологическо, икономическо, дори садизъм (в смисъла на Фром⁴) – съпътстват престъплението „трафик на хора“. Но за голяма част от жертвите включването не е чрез физическо насилие, а дисциплината в организациите се поддържа основно с финансови глоби. Един резултат от тази особеност е, че много малка част от проституиращите се обявяват за жертви на трафик. Тази особеност е взета предвид в настоящия доклад, който се доближава в голяма степен до изследване на секс индустрията или експортния пазар на проституция. Въпреки това в почти всички случаи проституиращите са контролирани и отчитат част (много често значителна) от парите, които генерират, поради което в доклада приемаме, че са жертви на трафик с цел сексуална експлоатация.

II. Актьори в трафика на хора с цел сексуална експлоатация

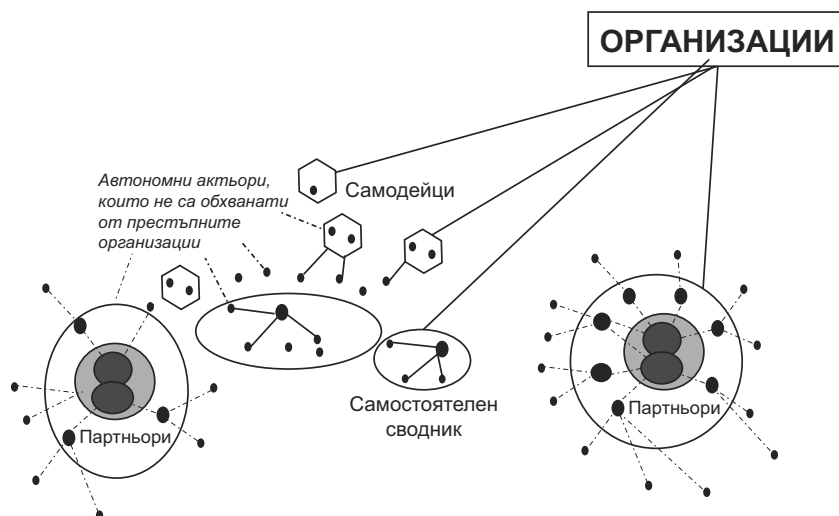
В настоящата точка накратко се представят основните типове актьори в трафика на хора, които бяха изведени от информацията, събрана в изследването. Трябва да се отбележи, че всеки опит за типологизиране на динамичен феномен като организираната престъпност и трафика на хора неизбежно води до пропуски. Възможно е представените типове да не са изчерпателни, но те позволяват да придобием поне обща представа за основните актьори в трафика на хора. Актьорите, които извеждаме са:

- Самодейци – двойка, придвижващи се самостоятелно, гастролиращи в различни страни. Работи едно лице, което има ограничен достъп до територии;
- Самостоятелен сводник – един сводник осигурява излизане и работа на 2 до 5 момичета (някои случаи в роднински връзки) в чужди страни. Трудно могат да си осигурят достъп до доходоносни сегменти от чуждия пазар;
- Партньори – обединения на сводници с по няколко момичета, които работят заедно. Мрежа от канали за достъп до чужди пазари. Възможно е да има изявен лидер сред сутенъорите или самостоятелен сводник да е наел хора, които да му помагат. Вариат между 2 и 9 сводника с по 1 до 7 момичета;

⁴ Сърцевината на садизма, според Ерих Фром, е притежаването на абсолютен и неограничен контрол над едно човешко същество. Да принудиш някого да търпи болка и унижение без да може да се защити е форма на безусловен контрол. Човекът, който има пълен контрол над друго човешко същество го превръща в свое нещо, в своя собственост.

- Организации – големи структури с няколко йерархични нива и ясно разделение на функциите. В много случаи занимаващи се и с друга престъпна дейност освен трафик на хора. Включват множество членове и сводници с момичета, които работят за тях. Стремят се да контролират предходните актьори и да ги принудят да работят за тях или да им плащат рекет. В някои случаи за тях работят или се отчитат над 100 проституиращи. Имат устойчиви дългосрочни международни контакти, чрез които осигуряват достъп до най-доходните сегменти от пазара и защита и подкрепа на свързаните с тях.

Схема 1: Актьори в трафика на хора с цел сексуална експлоатация

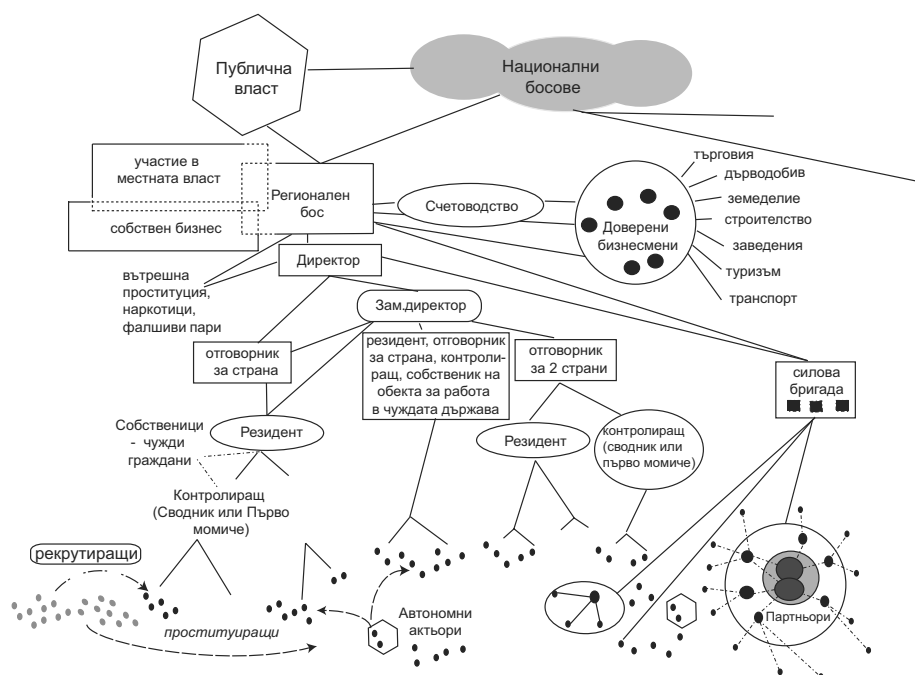
Според голяма част от интервюираните много често не е възможно самодейците, самостоятелните сводници или партньорите да участват продължително време или дори да започнат с износ на проституция, без да плащат на големите организации. Подобни изводи могат да се направят и от проведените интервюта с проституиращи, като няколко от момичетата са започнали да работят самостоятелно или с техните съпрузи и приятели, но до 2-3 месеца работа са откривани и насилствено са принуждавани да преминат към организацията или да им плащат месечна „такса“. Въпреки това разполагаме и с интервюта със самодейци, които заявяват, че в продължение на няколко години работят самостоятелно, без да плащат на българи.

Организациите са играчът, който оказва съществено влияние на криминогенната обстановка и получава огромната част от печалбите, генерирани от трафик на хора. Самостоятелно другите актьори трудно могат да окажат съществено влияние и на състоянието на престъпността, и на състоянието на икономиката с парите, които генерират. В повечето случаи спечелените от тях суми позволяват поддържане на добър жизнен стандарт, но много трудно могат да окажат влияние върху икономическата и политическа обстановка в страната. Това не означава, че тези актьори трябва да бъдат пренебрегвани, а че трябва да има приоритизиране и основните усилия да са насочени към противодействие на организациите, към организираната престъпност, която има ключови позиции в трафика на хора. Поради което основното внимание трябва да се насочи към тях.

III. Организации в трафика на хора: роли и структури

В настоящата точка ще се съсредоточим върху ролите и структурата на организациите в трафика на хора. В Схемата 2 е представена примерна структура на такава организация, която обединява елементи от няколко конкретно съществуващи структури. При обединението на реалните организации в представената схема е възможно организацията да е направена по-тромава, отколкото е в действителност. Информацията за известните конкретни организации показва сходство в основните нива и роли:

Схема 2: Структура на организация за трафик на хора с цел сексуална експлоатация

В схемата са представени следните основни роли:

1. Най-отдолу са **проституиращите** – момичетата, в редки случаи мъже. Те се рекрутират по разнообразни начини;
2. В организациите има роля на **рекутиращи (вербуващи)**, които се занимават с набиране на нови лица. След като убедят жертвата да се включи в организацията, рекутиращите я придружават при пътуването до държавата дестинация, свързват я с друг член, който да я придружи, или купуват билети, ако проституиращата ще пътува сама. От интервютата се установява, че в повечето случаи не може да се изведе самостоятелна роля на транспортър, който да е ангажиран само с транспортиране на хората;
3. За контрола на момичетата отговаря **контролиращ** – сводник или първо момиче, който пряко наблюдава работата на няколко момичета и осчетоводява техните обороти, посреща и настанява новоприсигналите. Известни са случаи, при които контролиращите транспортират проституиращите до държавата дестинация;

4. Организациите си сътрудничат с чужди граждани, които са **собственици** на заведения или притежават достъп до други терени за работа на проституиращите. В много случаи сътрудничеството е дълготрайно и се основава на утвърдено взаимно доверие;

5. Оборотите от контролиращите се събират от **резидент**, който търси и възможности за разширение на дейностите на чужда територия, осигурява схеми за връщане на парите в България и т.н. Все по-често организациите започват да придобиват собствени клубове и заведения в държавите дестинации. В такива случаи резидентът поема тяхното управление. В много случаи резидентът е жена, която контролира достъп до стратегически позиции. Например „мадам“, която управлява виврини в Брюксел;

6. Резидентите контактуват най-често с **отговорниците за съответните държави**, които пребивават основно на българска територия, но често пътуват до чуждите държави и подпомагат дейностите на резидента. Възможно е един отговорник да отговаря за повече от една страна. Известни са случаи, при които ролята на отговорник за страна, резидент, контролиращ и собственик на обекта за работа в чуждата държава са концентрирани в едно лице от организацията;

7. **Силовата бригада** е друг елемент от организациите. Тя се използва за осигуряване на вътрешната дисциплина и за постигане на контрол върху автономните актьори в трафика на хора. Известни са случаи, в които бригадата е командирована за наказване на провинил се член или момиче до чужда държава. В повечето случаи участващите в силовата бригада изпълняват и други функции в организацията – например охрана на регионалния бос или директора;

8. **Заместник-директор**, който подпомага директора при контрол и управление на останалите членове от организациите, занимаващи се със сексуална експлоатация и трафик на хора. В някои случаи заместник-директорът може да е и отговорник за някоя страна. Известни са и организации, при които липсва ролята на заместник-директор;

9. **Директор** – управлява бизнеса с проституиращи, в много случаи е отговорен и за управление на други престъпни дейности на организацията като разпространение на наркотици, фалшифициране на пари и документи и т.н. Но се откриват организации, които са специализирани само в проституция и трафик на хора. Директорът осъществява контрол от България и поддържа много близки отношения с върха на организациите;

10. На върха на организациите е **регионален бос**, който се намира в България и управлява организацията, има сериозен легален бизнес, в някои случаи заема позиции в местната власт. Тези босове имат поне три типа стратегически връзки:

- с **доверени бизнесмени**. Често имуществото или фирмите на регионалния бос се записват на доверени лица, които отговарят за управлението на конкретен клон от легалния бизнес на организацията. В повечето случаи финансите на регионалния бос се водят от доверен счетоводител, който не винаги има съответния образователен ценз;

- с **национални босове**, които контролират сегменти от редица легални и нелегални пазари в страната. В някои случаи регионалните босове са по-скоро местни представители на националните босове отколкото автономни играчи. Вероятно над националните босове има друго ниво или нива, за които от изследването не получихме достоверна информация;
- с представители на **публичната власт** (политици – местни и национални, магистрати, полицаи и др.). Връзките на организациите с представители на публичната власт са много по-силни от „традиционната“ корупция, свързана с еднократно плащане на подкупния служител. Те използват добре разработено, ползващо се с огромно взаимно доверие дълготрайно във времето отношение, често съпроводено с регулярно плащане. Известни са и случаи, при които връзките, например между регионален бос и високопоставен местен магистрат, са основани на емоционална (любовна), а не на материална връзка.

В следващата точка ще направим опит за оценка на печалбите, които получават играчите в трафика на хора.

IV. Опит за определяне на размера на средствата, генерирани от трафик на хора с цел сексуална експлоатация

Интересен е въпросът за определяне на размера на средствата, генерирани от трафик на хора. Точно определяне на тези средства едва ли е възможно, но дори за условно пресмятане е необходимо да са известни броя на трафикуваните, техните приходи, както и работните им дни. В настоящия доклад ще представим резултатите от изчисленията направени в публикацията на проведеното изследване (Петрунов 2009), без да навлизаме в подробности.

Както отбелязва и ООН (UN.GIFT 2008: 2) липсата на точна статистика за действителния брой на жертвите е глобален проблем. В проведеното от нас изследване достигаме до брой жертви на трафик в границите между 8000 и 12 000 едновременно експлоатирани извън България. Използвайки тази оценка и информацията от проведените от нас интервюта с проституиращи за среден брой клиенти – 6, средна цена на услугата – 70 евро и брой работни дни годишно – 270, пресмятаме, че между 900 млн. и 1,3 млрд. евро годишно се генерират от българските актьори в трафика на хора с цел сексуална експлоатация (ако информацията е точна). Разбира се, всяка оценка на престъпните пазари е условна. Въпреки това подобна оценка позволява да получим поне приблизителна представа за средствата, генерирани от тази престъпна дейност.

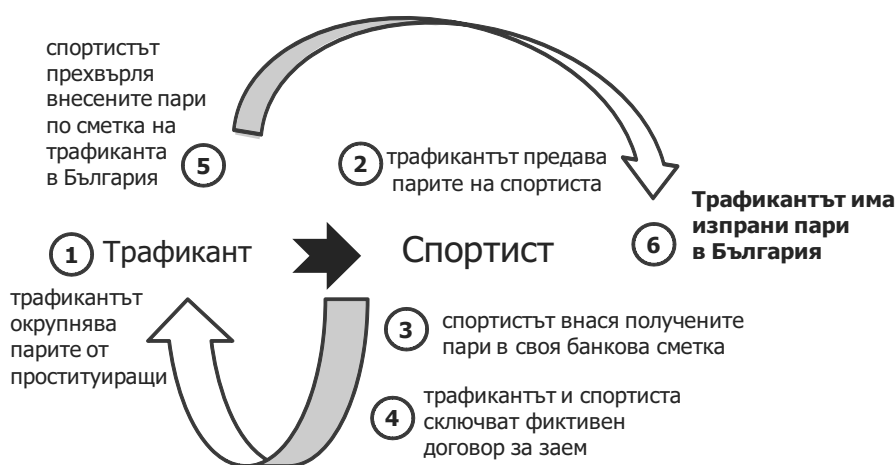
Според мнението на интервюираните експерти в страната се връщат между 50% и 80% от парите, придобити от трафик на хора, т.е. между 500 млн. и 900 млн. евро. Като се има пред вид колко е голяма тази сума, е логично да се запитаме как се управляват тези пари? Как се изпират те? Върху тези въпроси ще се съсредоточим в следващата точка.

V. Основни схеми за пране на пари от трафик на хора с цел сексуална експлоатация

Схемите за пране на пари са многообразни и вероятно са ограничени само от идеите на престъпниците и възможностите, които имат, за да изперат печалбите от престъпната си дейност. От изследването могат да се изведат множество различни техники за пране на пари, но поради ограничения обем на настоящия доклад ще представим само няколко схеми.

Основна особеност при изпирането на пари от международен трафик на хора е, че средствата се генерират продължително време на територията на чужда държава. Точно поради това основен проблем пред трафикантите става прехвърлянето на парите от държавата дестинация в нашата страна. В изследването се установяват няколко техники за връщане на парите. Всяка една от тези техники има своите особености и вариации. Така например изпращането на парите в България чрез системите за бързи парични преводи или през банкови институции може да става с директно изпращане от проституиращите до сводника. Но тези техники могат да бъдат допълнително усложнявани. Първата схема, на която ще се спрем е точно такава. Тя е представена в *Схема 3*.

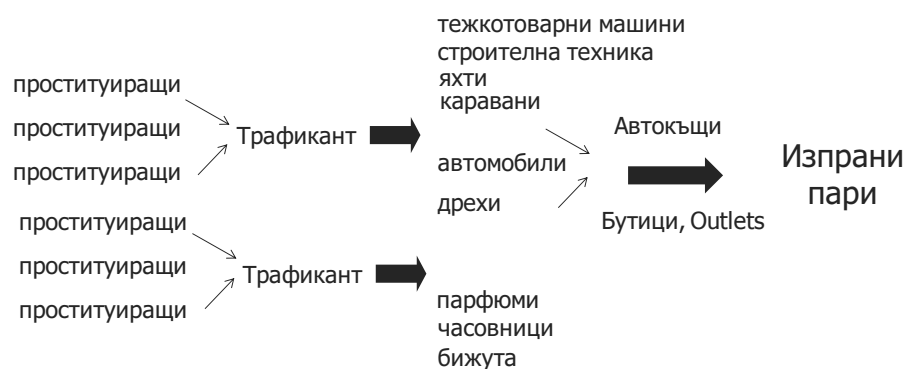
Схема 3: Паричен превод

В представената схема високопоставен трафикант се договаря с известен спортист, с когото са в близки отношения, да му преведе голяма сума пари от държавата дестинация. Трафикантът окрупнява заработените от проституиращите пари, за да се събере по-голяма сума. След което предава парите на спортиста, който ги внася в своя банкова сметка в държавата дестинация. Освен това между спортиста и трафиканта се сключва договор за заем на същата стойност като предварително предадената сума. Договорът, освен че е основание за транзакцията пред банката, позволява на трафиканта да придобие законен вид на парите, които притежава. Спортистът прехвърля внесените пари по сметка на трафиканта в България. В следствие от тези операции трафикантът връща в България парите, които са заработени от проституиращите, и успява да направи така, че те да изглеждат като получени от заем.

Друга техника за връщане на заработените от проституиращите пари в България е като с тях се закупуват различни стоки в държавите-дестинации, които се внасят и пласират в България. В изследването тази техника се откроява като една от най-често използваните. В конкретните случаи трафикантите закупуват автомобили – втора употреба и нови, каравани, яхти, тежкотоварни машини, строителна техника, дрехи, бижута, часовници, парфюмерия и т.н. Много често сводниците притежават в България и търговските обекти, в които се продава внесената стока. Това са автокъщи, бутици, аутлети, магазини за бижута и т.н. Тази техника е представена в следващата схема.

Схема 4: Закупуване на стоки

Когато трафикантите използват тази схема, се стремят да продават стоката колкото се може по-бързо, за да получат парите, вложени в стоките, а и за да осигурят възможност за поемане на нова стока от бъдещата експлоатация на проституиращите. За постигане на тези цели много често търговските обекти, използвани от трафикантите, продават маркови стоки на много по-ниски цени от нормалните икономически субекти, с което разрушават конкурентната среда. Например случаи, при които трафикантите закупуват от държавите-дестинации и внасят в България нови автомобили, които продават на цена по-ниска от цената, на която официалният представител за нашата страна продава съответния модел.

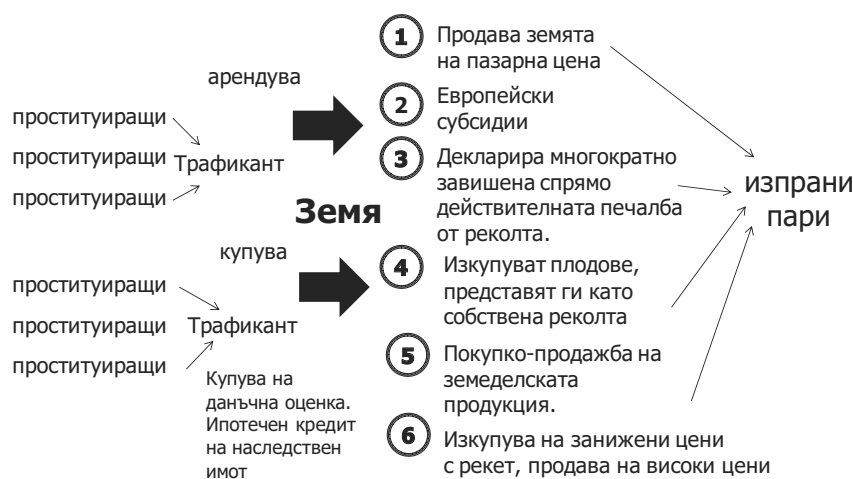
След като парите се върнат в България, те биват инвестирани в легалната икономика. Една от сферите, в които се влагат най-усилено средства, придобити от трафик на хора с цел сексуална експлоатация, е земеделието. Сериозният интерес на трафикантите към тази сфера може да се обясни с няколко основни аргумента:

- данъчни облекчения за земеделските производители;
- лесно включване в земеделието;
- трудно установяване на вложените средства, направените разходи и реалността на декларираните печалби;
- възможност за кандидатстване за субсидии по европейски програми.

За да се включат по-успешно в земеделието, трафикантите арендуват или изкупуват земеделски земи. При покупката им те са склонни да предложат по-висока от средната пазарна цена, за да привлекат собствениците, които искат да продават. Сделките за покупката на земя се

изповядват на данъчна оценка, която е в пъти по-ниска от пазарната. Така се придобива скъпа земя, за която по документи са платени много по-малко пари. За да изглеждат легално придобити парите, с които е направена покупката на земята, в някои случаи трафикантите ипотекират наследствени имоти, в които живеят. Известни са случаи, при които след покупката на земя с официално вписана много ниска цена, трафикантите я препродават, като в документите за продажбата се записва цена, която е в пъти по-висока. В някои случаи след придобиване на земята, чрез различни техники трафикантите променят категорията ѝ в по-висока, с което повишават и нейната оценка, което улеснява декларирането на по-голяма продажна цена. Така документално се получава огромна печалба от извършената сделка, което позволява на трафиканта да придобие законен вид на парите, придобити от сексуална експлоатация.

Схема 5: Изпирание на пари в земеделие

За трафикантите не реколтата, която ще изкарат, е най-важна, а парите, които ще успеят да изперат. Установяват се няколко техники за изпирание на пари в земеделието. При най-простата трафикантите декларира, че са изкарали много сериозна продукция, която е многократно завишена спрямо действителната. Известни са случаи, при които престъпниците, които са регистрирани като земеделски производители, обикалят селата из региона, в които живеят, и изкупуват селскостопанска продукция от действителните производители. Изкупуването обикновено става с плащане на ръка, без съставяне на какъвто и да е документ за покупко-продажба. След като закупят по такъв начин продукцията от селскостопанските производители, трафикантите твърдят, че тя е произведена от тях, и я продават, като оформят всички документи за покупко-продажба.

В някои случаи престъпниците се занимават само с прекупуване на земеделската продукция, разполагайки с голям паричен ресурс. При изкупуване на продукцията записват много по-занижени цени от действително платените, а я препродават на много по-висока цена. Така от записаната разлика между цената при покупката и при продаването документално се получава огромна печалба, за която могат да стоят средствата от сексуална експлоатация.

Друга често срещана практика е трафикантите, занимаващи се с изкупуване на земеделска продукция, да я изкупват от производителите на занижени цени с насилие и рекет. Известни са случаи, при които в цели региони трафикантите са наложили монополно положение и определят изкупната цена, която налагат с рекет. Така при изпирането на пари, трафикантите извършват нови престъпления. След като изкупят земеделската продукция от действителните производители, доверените лица на организациите, занимаващи се с трафик на хора, препродават продукцията на много по-висока цена.

Всички представени техники за изпиране на пари в земеделското имат за резултат представяне на средствата, генерирани от трафик на хора, като придобити от земеделска дейност.

За изпиране на пари могат да се използват всички икономически обекти – например магазини, заведения, хотели, ресторанти, казина и т.н. Техниката е представена в Схема 6.

Схема 6: Изпиране на пари чрез търговски обекти

При такава техника се декларира обороти, които са много по-големи от реалните. Тези обекти имат по-ниски реални продажби, но по документи се отчита огромен оборот. В някои случаи, за да скрият престъпния произход на своите средства и да покажат легален доход при придобиване на търговския обект, използват специални техники. Например в един конкретен случай трафикант се договаря със собственик на казино да му предаде голяма парична сума, генерирана от експлоатация на хора, след което да спечели същата сума като джакпот в казиното. При това трафикантът дава сумата в евро, а печели джакпот в левове, с което си спестява и усилия за обмяна на парите. За осъществяване на операцията трафикантът разчита на доверените отношения, които има със собственика на казиното. От подобни техники става ясно, че през казиното, освен че могат да се изпират пари чрез схеми като описаната, и самото то може да декларира много по-големи обороти от реалните и да се превърща в перачница на пари.

Известни са случаи, при които трафикантите, използвайки консулта-

ции с юристи и счетоводители усложняват техниките за изпирание на пари чрез търговски обекти. Такъв конкретен случай е представен в следващата схема.

Схема 7: Изпирание на пари чрез търговски обекти след консултации със счетоводители и адвокати

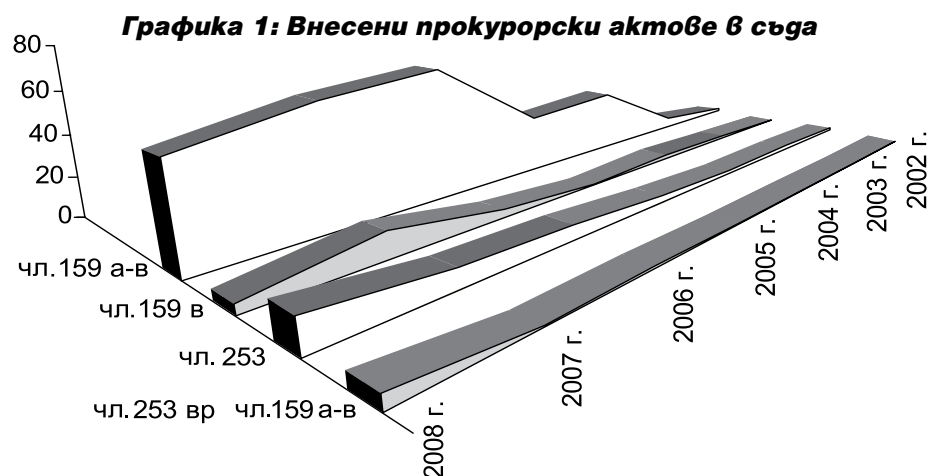
В представената схема трафикант притежава супермаркет. При зареждане на стока за супермаркета трафикантът се договоря с търговци на едро да му дават фактури за по-голямо количество стоки от реално закупените. Търговецът на едро се съгласява да издаде такива фактури, защото много други клиенти купуват стока, без да изискват този данъчен документ. Така високите нива на сива икономика в България се явяват много благоприятна среда за изпирание на пари. Трафикантът влага в супермаркета пари от трафик на хора. Освен оборот от реални продажби супермаркетът отчита и фиктивен оборот, т.е. декларира обороти, които са много по-големи от реалните. Така стоката, която е заредена в магазина, само на документи се „продава“ отново само на документи. С тези операции перачите се подсигуряват и при проверка имат възможност да покажат не само оборот от продажбите, но и документи за реално получена стока. Освен това трафикантът, отново по съвет и с помощта на своите адвокати и счетоводители, успява да предизвика периодични данъчни ревизии, които да установят, че няма нарушения в търговския обект. В резултат парите, генерирани от трафик на хора, изглеждат придобити от търговската дейност на супермаркета.

Представянето на техники за изпирание на пари от конкретни случаи може да продължи, но в настоящия доклад ще се ограничим до вече изложените техники. В публикацията на цялото изследване (Петрунов 2009) са представени и другите схеми за изпирание на пари от трафик на хора, които успяхме да установим в изследването.

VI. Заключение

В заключение ще се спрем на някои проблеми пред противодействието на трафика на хора и изпирането на пари, като ще представим и предложения за тяхното преодоляване.

Първо ще се съсредоточим върху досегашните резултати в борбата с посочените престъпни дейности. За тази цел ще използваме информация за тези резултати от Върховна касационна прокуратура. В *Графика 1* е представен броят на внесените прокурорски актове в съда в периода 2002–2008 г. за трафик на хора (чл. 159а-в); трафик на хора, извършен по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група или опасен рецидив (чл. 159б); изпиране на пари (чл. 253); и изпиране на пари от трафик на хора (чл. 253 вр. чл. 159а-в).

Източник: Върховна касационна прокуратура

В графиката ясно се откроява нарастване на броя на внесените актове за разглежданите престъпления след 2006 г. спрямо предишните години. Въпреки това се забелязва тенденция на пренебрегване на трафика, свързан с организирани престъпни групи (чл. 159б), спрямо общия брой на актовете за трафик на хора. В много случаи държавните органи разглеждат трафика на хора като престъпления на отделни индивиди, а не на цели организации. Но за да е успешна борбата с организираната престъпност, трябва да се работи за разкриване на всички нива в организациите, особено на най-високите. Да не се допуска залавяне на ниски и средни нива, които да се представят като автономни актьори, и връзката им с организациите да се прекъсва. За постигане на тази цел усилията трябва да се насочат към прането на пари, което както отбелязва Франко Фратини (Fratini 2007: 63) е самото сърце на организираната престъпност. Само като се следва пътя на парите, може да се стигне до върха на организациите.

В *Графика 1* се забелязва значително по-малкият брой на прокурорските актове за изпиране на пари спрямо броя на актовете за трафик на хора. Освен това трафикът е само едно от предикатните престъпления, от които се генерират огромни печалби и трябва да бъдат разследвани. До 2006 г. няма внесен прокурорски акт за изпиране на пари от трафик на хора. Най-голям брой такива актове се забелязва през 2008 г., когато

са внесени седем прокурорски акта. Представените данни илюстрират тенденция, при която липсва практика сред правоохранителните органи да се свързват разследванията на престъпления, генериращи големи печалби, с паралелно проследяване и разследване на паричните потоци. За преодоляване на посочената негативна тенденция е необходима организация на работата в правоохранителните органи, която да задължава паралелно с разследване на определени престъпления да се разследва и изпирането на пари. За постигане на тази цел е необходимо драстично увеличение на броя на служителите, специализирани в работа срещу тези престъпления.

Един факт, който не се вижда в графиката, но изпъква при преглед на прокурорските актове е, че при седем от всичките девет акта за изпиране на пари от трафик на хора обвинението е кумулативно и в повечето случаи е по чл. 321, чл. 159а, чл. 159б, чл. 159в, чл. 155 и чл. 253 от Наказателния кодекс. Освен това шест от седемте акта с кумулативно обвинение са от Окръжна прокуратура – Варна, като два от тях са завършили с осъдителна присъда, два със споразумение и по два акта все още няма решение. Очевидно е, че става въпрос за добра практика, която показва, че ако се създаде подходяща организация на работа и добро междуинституционално сътрудничество, ще се постигнат положителни резултати.

От проведените интервюта като сериозен проблем се установява нежеланието на жертвите да свидетелстват в България или да се отказват от вече дадени показания. Често мотив за това са заплахи от трафикантите към жертвите и техните семейства. Поради това за подобряване на борбата с трафика на хора е необходимо да се осигури пълна защита по време на целия процес на съгласилите се да свидетелстват и на техните семейства.

В друго изследване (Петрунов 2008: 14-16) установихме значителна неэффективност при прилагане на превантивните мерки срещу изпирането на пари в България. Само около 10-15% от предвидените в ЗМИП задължени лица са предали и имат утвърдени Вътрешни правила. През 2007 г. 90% от докладите за съмнителни операции са подадени от банки и митнически органи, което показва, че останалите 28 типа задължени лица не изпълняват достатъчно добре своите задължения. За успешно противодействие на изпирането на пари е необходимо реално прилагане на превантивните мерки срещу изпирането на пари в България и реално обхващане на 30-те типа задължени лица по чл. 3 ал.2 и 3 ЗМИП с утвърждаване на Вътрешни правила с адекватни индикатори за съмнителни операции и с изпълнение на предвидените в тях разпоредби.

Основен проблем, затрудняващ борбата с изпирането на пари в България, е тясната връзка, която е установена между прането на пари и предикатното престъпление. Преодоляването на този проблем изисква уеднаквяване на практиката за степента, до която трябва да се доказва предикатното престъпление и връзката между него и сумите, които са предмет на изпиране. Посочената връзка трябва да бъде отслабена чрез осигуряване на възможност предикатното престъпление да бъде доказвано посредством косвени улики, осигуряващи убеденост, че лицето се занимава с престъпна дейност. Това може да стане чрез

тълкувателно решение на Върховния съд или чрез законодателна промяна.

Необходима е промяна във философията на законодателството за отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност. Наложително е да отпадне ограничението за отнемане на имущество само на лица, които имат доказана в съда престъпна дейност по определени състави от Наказателния кодекс. Необходимо е осигуряване на законова възможност за отнемане на имущество, придобито от незаконна дейност или от нетрудови доходи. Това би позволило да се отнема имущество от широк кръг лица, включително и от доверените бизнесмени, които в много случаи са формални собственици на имуществото на трафикантите.

Накрая още веднъж ще отбележим, че борбата с изпирането на пари трябва да бъде от първостепенно значение като един от най-ефективните начини за противодействие на престъпните организации.

Литература

Петрунов, Г. 2008. *Противодействие на изпирането на пари в България: състояние и перспективи*. София: РискМонитор.

Петрунов, Г. 2009. *Основни схеми за изпиране на пари от трафик на хора*. София: РискМонитор.

Europol. 2008. *Trafficking in Human Beings in the European Union: A Europol Perspective*.

Exploitation sexuelle et exploitation au travail. 2007. Image annuelle. Police Judiciaire Fédérale – Cellule Traite des Etres Humains.

Frattini, F. 2007. „Initiative of the European Commission“. In: Muller, W., Ch. Kalin and J. Goldsworth (eds.). *Anti-Money Laundering: International Law and Practice*. John Wiley & Sons, Ltd.

UN.GIFT. 2008. *Quantifying Human Trafficking, its Impact and the Responses to it*. The Vienna Forum to fight Human Trafficking.

UNODC. 2009. *Global Report on Trafficking in Persons*.

Роля, място и значение на ГДГП–МВР за противодействие на трафика на хора

*Светослав Танев, Главна дирекция „Гранична полиция”,
Министерство на вътрешните работи*

Обща характеристика на проблема трафик на хора

Престъплението „Трафик на хора“ е типичен пример за престъпленията, които са характерни за 21 век – векът на глобализацията. То засяга всеки континент и регион на света, като данните сочат постоянно нарастващи тенденции. Последните изследвания показват, че между 500 000 и 2 000 000 души в света се трафикират за година.

Центърът за превенция на международната престъпност към ООН отчита, че годишните незаконни печалби в глобален мащаб в следствие на трафик на хора са между 7 и 8 милиарда щатски долара годишно, което е сравнимо единствено с печалби, натрупани от световния трафик на наркотици. Само този факт е достатъчен, за да се направи извод, че международната организирана престъпност се стреми да контролира все по-пълно трафика на хора.

Стратегическите рискове за отделната страна са разнопосочни. Най-важните от тях са:

- Дестабилизация на съществуващите пазари на труд и сексуални услуги. Веднъж трафикирани, жертвите биват отстранявани от легалните пазари и насилствено въвличани в нелегалните пазари на секс услуги и труд. Това ще доведе до война в „подземния свят“ за контрола на тези пазари;
- Растеж и диверсификация на организираната престъпност – организираният трафик на хора не съществува изолиран от други престъпления. Веднъж организирана, мрежата за трафик може да бъде използвана и за други цели като тероризъм, трафик на наркотици и незаконна търговия с оръжие;
- Икономическа дестабилизация чрез „прането на пари“ – натрупването на големи печалби от трафик, най-вече с цел проституция, бързо води до създаване на сложни схеми за пране на пари – вътре и вън от страната, което може да доведе до стимулиране на процеси, които влияят негативно на икономиката на страната и финансовите и пазари;
- Растеж на корупцията в публичния сектор – сложната структура на престъплението „трафик на хора“ създава редица възможности за корупция на различни нива от публичния сектор;

- Корупция и „купуване“ на политическо влияние – богатството, спечелено от трафикантите, им позволява купуване на политическо влияние и корумпиране на политическата система с цел извличане на ползи. Трафикантите биха могли да изнудват политици, ползвали секс услуги на техни жертви;
- Дестабилизация на вътрешните и външните инвестиции в икономиката – този риск се явява като последица на вече изброените. Присъствието на организиран трафик на хора води до пране на пари, свързва се с растеж на корупцията в публичния сектор, което от своя страна намалява доверието в икономиката на съответната страна;
- Демографска дестабилизация – това е един от най-съществените за България рискове с оглед и на отрицателния прираст на населението в последните години.

Установени са основни способи за набирание на жертвите

- Пълна принуда чрез използване на сила или отвлечение. За България това е по-рядко срещан способ;
- Заблуда посредством обещания за законен ангажимент;
- Заблуда чрез полуистини – че въвлечените в трафик ще бъдат ангажирани в развлекателния бизнес като танцьорки;
- Някои от жертвите са напълно наясно, че ще работят като проститутки, но са в заблуда по отношение на степента, до която те ще бъдат заплашвани, контролирани и експлоатирани.

Установени са механизми за контрол

- Обвързване чрез дълг. При този механизъм се изисква възстановяване на силно преувеличени разходи по изваждане на документи, транспорт, реклама на сексуалните услуги, осигуряване на престоя в съответната страна;
- Изолация – отнемане на личните документи. Това лишава жертвите от официалната им самоличност, потвърждава статута им на нелегално влизане в страната и прави невъзможно търсенето на помощ или бягство в друга държава или посока. Често срещано явление е преместването на жертвите от един град или район в друг с цел да на не се създават приятелски връзки и за заличаване следите от дейността на трафикантите;
- Използване на насилие и страх – жертвите често са бити и изнасилвани, ограничавани и държани в изолация за дълго време;
- Заплаха от насилие над семейството и близки на жертвата.

Съгласно ЗМВР (чл. 52б) ГДГП-МВР е национална специализирана охранителна и оперативно издирвателна структура на МВР за охрана и контрол на държавните граници. Една от основните задачи на органите на Гранична полиция е противодействието на незаконната миграция и трафика на хора във всичките им форми и проявления.

Съгласно чл. 82 и чл. 100 от ППЗМВР, ГДГП е специализирано структурно звено за извършване на охранителна и оперативно-издирвателна дейност, за охрана на държавните граници и контрол по спазването на граничния режим, която осъществява своите функции в граничната зона, в зоната на ГКПП, международните летища и пристанища, вътрешните морски води, териториалното море, прилежащата зона, континенталния шелф, българската част на р. Дунав, другите гранични реки и водоеми. Органите на ГДГП осъществяват дейност по превенция, предотвратяване, пресичане и разкриване на престъпления.

За предотвратяване, пресичане и разкриване на престъпления, свързани с нелегална миграция и трафик на хора, органите на ГДГП могат да изпълняват задачи извън граничните зони, съвместно с други органи на МВР.

От съществено значение е идентификацията на жертви на трафик, извършвана от служителите на ГДГП на ГКПП. Процесът може да бъде разделен на две фази:

- предварителна идентификация;
- официална идентификация.

И при двете фази се осъществява необходимият обем оперативно-издирвателни мероприятия съгласно законовите и подзаконовите нормативни актове и вътрешноведомствени инструкции.

От своя страна процесите са различни по характер, в зависимост от това дали случаят касае идентификация на жертва на трафик на вход или на изход от страната.

При всички случаи предварителната информация е от съществено значение с оглед на координацията и взаимодействието между структурите на МВР, правосъдната система и неправителствените организации.

Установени са основните канали за трафикиране на лица от и през страната

На база на подписани споразумения за сътрудничество с полицейски органи от страни на крайна дестинация в Централна и Западна Европа ГДГП осъществява оперативно сътрудничество и взаимодействие с тези служби чрез ДМОПС и офицерите за връзка. Осъществява се активен оперативен обмен в реално време с полицейските служби на Франция, Белгия, Германия, Гърция, Испания и др.

През 2005 г. ГДГП е взела участие в 8 полицейски операции съвместно с: Франция – 3, Гърция – 1, Германия – 1, Белгия – 2, Холандия – 1.

През 2006 г. ГДГП е участвала в 11 полицейски операции: с Франция – 4, Испания – 2, Белгия – 4, Словакия – 1.

През 2007 г. ГДГП е участвала в 7 полицейски операции: с Испания – 2, Франция – 2, Белгия – 3.

През 2008 г. – 5 операции: с Франция – 2, с Гърция – 1, с Белгия – 1 и с Полша – 1.

За 2009 г. – до момента са проведени съвместни полицейски операции с Полша, Великобритания, Белгия и Гърция.

През 2008 г. ГДГП е идентифицирала 197 жертви на трафик. От тях 167 са пълнолетни, 22 непълнолетни.

Най-много са жертвите на трафик експлоатирани във Франция – 56, Гърция – 29, Германия – 28, Белгия – 19, Холандия и Испания по 11, Полша 18.

Установени са 107 трафиканти. От които 104 – български граждани, 2 – френски граждани, 1 гръцки гражданин.

Работейки по случаите на трафик на хора, съвместно с разследващите органи, са повдигнати обвинения на 34 лица, като по наши данни има влезли в сила 20 присъди на първа инстанция.

Конфискувани са 2 леки автомобила и 25 000 евро.

ГДГП–МВР е една от службите с полицейски правомощия в МВР, която години наред с оглед на своите функции и задачи активно противодейства на трафика на хора. С натрупания си експертен опит и добри практики ГДГП на Р. България е доказала пред своите партньори и институциите в страната водещата си роля, място и значение като европейска полицейска служба.

Поканата за участие с експертно мнение в предстоящата конференция още веднъж затвърждава съпричастността на службата към проблема.

През последните години се наблюдаваше устойчивост в трафика на хора към страните от Централна и Западна Европа. В тази връзка България може да се разглежда в три аспекта: транзитна страна; страна крайна дестинация и страна на произход.

По данни на западноевропейски полицейски служби, международни и неправителствени организации България се очертава като страна на произход във все по-голяма степен.

Трафикирането с цел сексуална експлоатация си остава предпочитаното от трафикантите поради максималните печалби. „Трафик на хора“ по българското законодателство е престъпление, визирано в глава II, раздел IX от НК като „престъпление против личността“.

Българското законодателство по противодействие на трафика на хора (Закон за борба с трафика на хора; Правилник за дейността на Националната комисия за борба с трафика на хора; Правилник за организацията и дейността на центровете и приютите за закрила и подпомагане на жертвите на трафика и годишните национални програми) е изцяло хармонизирано с европейското.

Нарастващия брой на „жертвите“ – обект на трафик през последните няколко години изисква незабавни действия поради факта, че трафикът е обвързан с организирана престъпност и се осъществява под формата на сексуална експлоатация, принудителен труд и продажба на новородени деца. Установени са случаи на трафик на бременни български гражданки, които раждат и продават новородените

в Гърция и Франция. Лицата са от района на градовете Бургас, Камено, Средец, Пазарджик и Пещера.

Най-обезпокояваща е тенденцията, че средната възраст на жертвите на трафик непрекъснато намалява. Установени са и случаи на трафик на български граждани за страни от ЕС с цел принудителен труд.

Организираният трафик на хора не е изолиран от други престъпления. Веднъж организирана, мрежата за трафик се използва и за други цели като трафик на нелегални емигранти, наркотици, оръжие, фалшиви документи и други.

В обособените организирани престъпни групи е установено, че съществува ясно разграничение между изпълнителите на елементите на трафика. Определени лица изпълняват функции само по набиране, други по транспортирането, а на територията на страната крайна дестинация трети лица осъществяват контрола по експлоатацията на жертвите на трафик. Български граждани в престъпно съучастие с граждани от страните на ЕС получават огромни печалби. Паричните средства, придобити по престъпен начин, се трансферират по банков път на контрагенти на територията на Р. България. Тези средства се вливат в „сивата“ икономика, а в някои случаи служат за коруптиране на държавни служители. Организираните престъпни групи действат в условията на строга конспиративност и разполагат с огромни финансови и материални ресурси.

Налице е нарастваща ефективност срещу този вид престъпления, която изисква прилагането на комплексен подход на международно, национално и регионално ниво. Ефективните мерки се предприемат съвместно с други структури на МВР, имащи отношение към проблема „трафик на хора“, и правосъдната система – съдии и прокурори, за достигане на европейските и световни стандарти.

Полаганите усилия за противодействие на този вид престъпна дейност повишават ефективността си при взаимодействие с международните и неправителствени организации.

Практиката сочи, че най-често законен повод за образуване на досъдебно производство по смисъла на НПК е този по чл.208 т.4 – непосредствено разкриване на признаци за извършено престъпление (най-често ги разкриват служители на МВР – ГД „Гранична полиция“ и ГД „Криминална полиция“, които първи идентифицират жертвата на трафик). В някои случаи сигналът се получава по линия на международното полицейско сътрудничество (когато се касае за трансграничен трафик). По-рядко законен повод е съобщение до правозащитните органи (чл. 208 т.1 НПК), отправено предимно от жертвата. Това обикновено става след прекратяване по някакъв повод на експлоатацията на жертвата и в случай, че спрямо жертвата е упражнена принуда в една от фазите на трафика. В някои случаи съобщението може да бъде депозирано от близки на жертвата. По изключение досъдебно производство се образува по повод информация в медиите (чл. 208 т.2 НПК). В практиката няма случай на лично явяване на извършителя трафикант пред органите на досъдебното производство (чл. 208 т. 3 НПК).

Когато се касае до непосредствено разкриване на престъплението от органите на МВР или когато съобщението е отправено до тях, се извършва проверка с оглед събиране на достатъчно данни.

Основно случаите касаят трафик на хора с цел сексуална експлоатация, при които са установени механизми на парични преводи от лица, жертви на трафик, към трафикантите в България или трети подставени лица. Основно преводите се осъществяват по системите *Уестърн Юнион* и *Мъниграм*. Установени са случаи и на закупувани на леки автомобили и техника от страни от Централна и Западна Европа от трафиканти и техни съучастници и реализацията им на пазара в България. Установени са случаи на влагане на придобити парични средства в недвижими имоти.

Наред със случаите на трафик на хора с цел сексуална експлоатация са констатирани и случаи на трафик на хора с цел трудова експлоатация, основно за Гърция и Италия.

Считаме, че тази форма на трафик на хора не е по-маловажна, но поради латентния си характер (незаинтересованост и на жертвите, и на извършителите и тяхната обвързаност на икономическа основа), поради икономически проблеми в страната на произход и не добра координация с компетентните власти в страната крайна дестинация не провеждат достатъчно съвместни операции и разследвания.

Считаме също така, че паричните средства, придобити от този вид престъпна дейност, не са по-малки отколкото при трафика на хора с цел сексуална експлоатация.

Работейки по случаи на трафик на хора в структурите на ГДГП са установени и елементи на нелегална миграция, както и използването на подправени или преотстъпени документи за пътуване.

Тези случаи обикновено касаят граждани от Молдова, Украйна и от африканския континент.

Успешно сътрудничество ГДГП осъществява с международни и неправителствени организации, които предоставят услуги за лица жертви на трафик. Взаимодействието с прокуратурите по места, НСЛС, ВКП и областните дирекции на МВР доведоха до постигане на съществени резултати в борбата с трафика на хора.

В ГДГП са получавани и данни за пране на пари, придобити от трафик на хора, които своевременно са предоставяни на прокуратурата като неразделна част от полицейската преписка.

Показателно в това отношение са случаите на трафик на хора, извършени в зоната на отговорност на ГПУ – Варна и ГПУ – Генерал Тошево.

ГДГП е сезирала окръжните прокуратури.

Експерти от ГДГП участват в НКБТХ и работят по изготвянето на различни проекти във връзка с противодействието на трафика на хора, подготвят становища и са членове на работни групи по изготвянето на национални и транснационални механизми за насочване на жертви на трафик.

Ролята на ДПОТП-МВР в борбата с трафика на хора и изпиране на пари от този вид престъпна дейност

*Добромир Дочев, дирекция „Противодействие на организираната и тежка престъпност”,
Министерство на вътрешните работи*

Формите на експлоатация при трафика на хора са различни – сексуална, трудова, с цел отнемане на телесни органи или държане в принудително подчинение, но за всички е характерно, че са свързани с насилие и нарушаване на човешките права. Трафикът на жени и деца и експлоатацията им в сексуалната индустрия остава най-предпочитан от трафикантите, тъй като генерира далеч повече печалби, но и другите форми на трафик са не по-малко обезпокоителни.

По отношение на трафика на хора България продължава да бъде предимно страна на произход, но е и транзитна страна или страна крайна цел за трафикираните от Украйна, Русия и Молдова. По данни на Европол през последните години се забелязва увеличение на трафика на хора в ЕС, особено от и през Русия, Украйна, Централна и Източна Европа. Особено тревожен е фактът, че България е на трето място сред държавите, чиито граждани биват извеждани в Европейския съюз с цел сексуална експлоатация. Основните страни крайна дестинация са Белгия, Германия, Испания, Италия, Холандия и Франция. В хода на провежданите разследвания се установява, че част от жените – жертви на трафик, се съгласяват доброволно да бъдат изведени от страната. При набирането на жени все по-често се прилагат т. нар. „меки“ методи за сметка на ограничаване на насилствените методи, характерни през предишните години. Някои от жертвите виждат в сутеньорите благодетели и поради това те по-трудно се съгласяват да свидетелстват при разследването. Засилва се ролята на т. нар. „първо момиче“, ползващо се с доверието на трафиканта, което контролира проституиращите и събира заработените пари, като по този начин присъствието на трафиканта не е необходимо в страната крайна дестинация и това намалява риска той да бъде свързан с престъпния бизнес. На етапа на набирането част от пострадалите по правило са наясно с естеството на бъдещата им работа, но впоследствие установяват, че предварително уговорените условия не се спазват от трафикантите. Конфликтът на интереси по правило се поражда на плоскостта на разпределението на доходите от сексуални услуги между сводниците и жертвите.

Трафикът на деца с цел просия и извършване на джебчийски кражби продължава да предизвиква безпокойство. Практиката показва, че тра-

фикираните деца от ромски произход обикновено са на възраст 8–14 години и са регистрирани за противообществени прояви. Една от основните специфики е ключовата роля, която играе семейството като среда, насърчаваща участието на децата в този вид престъпна дейност. Организираните престъпни групи (ОПГ) са структурирани на родов и кланов принцип и в тази връзка възникват трудности при установяване на участниците в тях, тъй като броят им непрекъснато се променя. Голяма част от българските цигани са възобновили полуномадското си съществуване, като нямам предвид същинското номадство в неговите традиционни форми, а появата на редица негови модификации – например сезонна работа в страната и чужбина, „бизнес“ пътувания у нас и в чужбина, износ на джебчийство, трафик на наркотици и оръжие и др. Можем да кажем, че джебчийството е с най-висока латентност, като една от причините е, че значителна част от пострадалите не заявяват това в полицията. Джебчийството е феминизирано изцяло. В съвременните условия негови извършители са изключително само жени. То е от престъпленията с най-ниска възрастова граница на извършителите. Друга съществена характеристика е, че джебчийството е с много голям географски обхват. Това от своя страна означава, че една добре обучена джебчийка без особени инвестиции може да работи успешно навсякъде по света.

В началото на 2006 г. проблемът с ромските деца, въвлечени в извършване на джебчийски кражби, беше особено значим във Виена. Тогава австрийската полиция регистрира рязко нарастване на джебчийските кражби, извършени от български деца, а именно 207 случая, в сравнение с 35 случая за 2004 г. и 85 за 2005 г. Съгласувано с австрийската страна бяха предприети адекватни мерки от страна на МВР за разкриване на мрежите за трафик с участие на български и австрийски граждани. За оказване на помощ на Виенската криминална полиция бяха командировани двама служители на МВР. В резултат на съвместните действия до момента не са регистрирани кражби, извършени от български граждани.

В края на 2006 г. се увеличи броя на български деца, извършители на джебчийски кражби в Гърция и Великобритания. Тревожен е фактът, че част от децата са задържани по два или повече пъти, а така също някои от тях са с ограничение за напускане на страната, наложено на основание чл. 76а от Закона за българските документи за самоличност като превантивна мярка за закрила на детето.

Връщането на малолетни и непълнолетни, които са били въвлечени в извършване на джебчийски кражби, се осъществява съобразно действащия „Координационен механизъм за рефериране и обгрижване на непридружени български деца, завръщащи се от чужбина“. Координационният механизъм представлява практически инструмент, в който са посочени ангажиментите на отговорните институции (Министерство на външните работи, Министерство на вътрешните работи, Държавна агенция за закрила на детето, Агенция за социално подпомагане – Министерство на труда и социалната политика) по реферирането на децата, жертви на трафик, и по извършване на индивидуална социална работа с тях с цел последващо успешно интегриране и връщане на детето в неговата семейна среда. Механизмът е проверен в реални условия, но

Все още има какво да се желае за усъвършенстване на системата за превенция, координация и противодействие на този феномен.

Друг аспект на трафика на хора е извеждането на бременни жени с цел продажба на новородените деца в чужбина. Това е един относително нов момент в криминогенната ситуация. Такива случаи бяха установени във Франция и Италия, а през последните години в Гърция. При тази форма на трафик трябва да отбележим съществуващото противоречие между чл. 159а, ал. 3 и чл. 182б от НК. На практика се оказва, че независимо от това, дали жената е дала съгласие за продажба на детето, при всяка една от хипотезите на чл. 159а, ал. 2 (чрез принуда, въвеждане на лицето в заблуждение, чрез злоупотреба с власт и т.н.) или сама, по собствено желание и без принуда или насилие се е договорила с евентуалните купувачи на детето, тя следва да носи наказателна отговорност за престъплението по чл. 182б от НК, а в същото време е възможно да е жертва на престъпление по чл. 159а, ал. 3 от НК.

Състоянието и динамиката на трафика на хора от България и големите печалби от този престъпен бизнес, както и потвърдената му връзка с организираната престъпност в страната, са причина за извеждане на противодействието на това явление в първостепенен приоритет в работата на полицейските структури в МВР. Предвид значимостта на проблема са предприети мерки в областта на законодателството, укрепването на административния капацитет, подобряване на координацията и сътрудничеството между държавния и неправителствения сектор и на международното сътрудничество.

Дирекция „Противодействие на организираната и тежката престъпност“ (ДПОТП) е специализирана структура на Главна дирекция „Криминална полиция“ за оперативно-издирвателна, превантивна и информационно-аналитична дейност по предотвратяване, пресичане и разкриване на престъпления на организирани престъпни групи. В дирекцията са изградени и функционират специализирани звена за противодействие на трафика на хора и на изпирането на пари. Предвид значението на превенцията на трафика за успешната борба с това явление се отделя голямо внимание на дейностите, свързани с повишаване осведомеността на обществото по проблема, и механизмите за неговото ограничаване. Друг много важен аспект от успешното разследване и наказателното преследване на извършителите на този вид престъпна дейност е координацията и сътрудничеството между правоохранителните органи, другите ведомства и неправителствения сектор за закрила и подпомагане на жертвите и разширяване и задълбочаване на международното сътрудничество. Международното сътрудничество се осъществява по силата на сключени споразумения за полицейско сътрудничество в различни области, в някои от които има конкретни клаузи, свързани с трафика на хора. Освен това МВР е изпратило свои полицейски аташета в над 15 страни, в т.ч. в Хага към Европол, в Лион към Интерпол и в Букурещ към Центъра на ИСЮЕ. Международното полицейско сътрудничество дава възможност за подобряване на обмена информация, извършване на паралелни разследвания, създаване на съвместни екипи за разследване и провеждане на съвместни операции с цел пресичане дейността на ОПГ, осъществяващи трафик на хора. Например през 2008 г. в ДПОТП са провеждани оперативно-издирвателни

мероприятия по 65 ОПГ и е разкрита и документирана дейността на 41 ОПГ, извършвали трафик на жени за целите на сексуалната експлоатация, трудова експлоатация, бременни жени с цел продажба на новородените и малолетни с цел принуждаване към джебчийство и просия. За същия период са проведени 21 паралелни разследвания със сродни служби от Австрия, Белгия, Великобритания, Германия, Гърция, Италия, Норвегия, Полша, Франция и Холандия.

Основни източници на финансовите ресурси на организираната престъпност са наркотрафикът, трафикът на хора, контрабандата, организираните данъчни престъпления и др. С най-голям криминален потенциал са организираните групи, ангажирани с „изпирание на пари“ от тези предикатни престъпления. Лидерите са повече от един, а участниците са много на брой поради характера на предикатните престъпления. Прилагат корупционни практики на всички етапи от своята дейност. В тази връзка работата по документиране и разкриване на дейността на значими ОПГ е организирана на екипен принцип.

Голяма роля за успешното разследване на трафика на хора като цяло имат и финансовите разследвания поради две причини: На първо място престъплението само по себе си е изцяло свързано с пари – първоначалната инвестиция за персонал или за набиране на жертвите, осигуряване на документи, визи и транспортиране на жертвите, текущото управление на постъпленията от експлоатацията и накрая – изпирането и прехвърлянето на печалбите. На второ място трафикирането е престъпление, свързано с мрежа, създаването и развитието на която отнема време. Затова престъплението се превръща в начин на живот, който изисква средства.

Финансовото разследване е от особена важност по следните причини:

1. Разследването на финансови транзакции и анализът на резултатите често са източник на важна информация, която може да се използва за потвърждение, че операцията се развива по най-ефективния начин;
2. Финансовото разследване дава възможност да се определи количеството и местоположението на капиталите, получени от предикатното престъпление;
3. Възможността на правоохранителните и правораздавателните органи да идентифицират, разследват и конфискуват имущество, придобито чрез трафик, изпраща многозначително предупреждение към престъпниците. Това е особено важно в настоящата ситуация, при която трафикът се смята за престъпление с ниска степен на риск и висока печалба.

Спечелените пари от престъпна дейност, свързана с трафик на хора, се прехвърлят от една държава в друга по банков път, чрез системите за бързи парични преводи, чрез куриери и доверени лица или от самите трафиканти, които използват различни методи за изпирание на печалбите си. Често срещана практика е закупуването на недвижимо имущество, скъпо струваща джипова собственост (автомобили, бижута, грехи и др.). Продължава инвестирането на средства в закупуване на терени и последващо строителство на ваканционни селища, хотели и др.

Разкриването на финансови престъпления и респективно изпирането на пари не е еднократен акт, а продължителен процес, свързан с осъществяване на активно взаимодействие между различни финансови, правораздавателни и надзорни институции. МВР не е в състояние самостоятелно да предотвратява и разкрива престъпления, свързани с изпиране на пари. Някои от причините, оказващи влияние върху ефективността на работата, можем да определим като вътрешни – например чести структурни промени, недостиг на квалифицирани кадри, и външни – ограничения в достъпа до банкова и данъчна информация, липсата на централизирана база данни в Агенцията по вписванията, сравнително бавният обмен на информация с чуждите финансоворазузнавателни служби, Интерпол, Европол и още по-бавното изпълнение на молбите за правна помощ.

Можем да обобщим, че проблемите с трафика на хора остават актуални, защото изглежда не успяваме по най-ефективния начин да приложим стратегия за максимално редуциране на печалбите от тази престъпна дейност. В рамките на отделните разследвания, а и по информация и на чуждите полицейски служби ние установяваме и доказваме участието на лицата, замесени в изпирането на облагите от трафик, но за да постигнем адекватен превантивен ефект, трябва да реализираме проактивен курс на действие, воден от анализ на оперативната информация. За да ограничим влиянието на благоприятните криминогенни фактори се нуждаем от мерки, базирани на задълбочен анализ на слабостите при функциониране на контролната система като цяло. МВР не е институцията, която би следвало да се ангажира самостоятелно с такъв анализ. Без претенция за изчерпателност считаме, че внимание заслужава следният кръг от въпроси:

- изследване на финансовите потоци, трансферирани от гържави крайна дестинация за трафик на хора към българските региони на произход – оценка на застрашеността;
- изследване горещите зони, оформящи се в резултат на концентрация на получателите. Така например един обвиняем от Пазарджик е използвал множество лица от ромския квартал в града, като за „услугата“ им е заплащал от 10 до 50 лв. В крайна сметка на етапа на напластяването извън ползрението ни е останал фактът, че за период от няколко години само чрез няколко обменни бюра са постъпили над 1 млн. евро;
- оценка на функциониране на контрола при попълване на личните данни във формуляра за освобождаване на сумите от банковите клонове, финансовите къщи или обменните бюра, които извършват услугата. При конкретно разследване е установено (не се отнася до пране на пари от трафик на хора), че масово са използвани ЕГН и имена на несъществуващи лица. Очевидно, че за оператора, предоставящ финансовата услуга, е било достатъчно вярно да е посочен цифровия код на превода и размера на сумата;
- практиките на изготвяне на съвместен анализ на риска от полицейските структури и митническите органи с цел селектиране на граничните контролно-пропускателни пунктове на водачи на микробуси и пътници от райони на произход за щателни митнически проверки;

- обмен на информация между данъчните органи, отговорни за събиране на местните данъци, и териториалните структури на Национална агенция за приходите. В оперативната полицейска дейност често се натъкваме на случаи, когато лица, свързани с трафик или техни близки, декларират недвижими имоти на значителна стойност, изградени с мръсни пари. В същото време те не са декларирали доходи по Закона за данъците върху доходите на физическите лица;
- взаимодействието между прокуратурата, полицейските и данъчните служби по събиране и проверка на данни за очевидни случаи на необяснимо богатство. В това отношение териториалните структури на полицейските служби е наложително да бъдат активна страна.

Трафикът на хора – източник на „мръсни“ пари

*Иван Иванов,
Държавна агенция „Национална сигурност“*

Държавна агенция „Национална сигурност“ е специализиран орган към Министерския съвет за изпълнение на политиката по защита на националната сигурност. Тя изпълнява своята дейност въз основа на принципите за спазване на Конституцията, законите и международните договори, по които Р. България е страна; защита на информацията и на източниците ѝ; обективност и безпристрастност; сътрудничество с гражданите и политически неутралитет.

Съгласно чл. 4 от Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“ (ЗДАНС) агенцията извършва дейност по наблюдение, разкриване, противодействие и предотвратяване на замислени, подготвяни или осъществявани посегателства срещу националната сигурност, свързани с незаконни миграционни процеси, в това число трафик на хора във всичките му проявления.

Нормативна уредба – по важни актове и закони:

- ЗДАНС;
- Наказателен кодекс;
- Наказателно процесуален кодекс;
- Закон за борба с трафика на хора;
- Закон за МВР;
- Закон за мерките срещу изпирането на пари (ЗМИП);
- Закон за отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност;
- Закон за мерките срещу финансирането на тероризма (ЗМФТ);
- Закон за българско гражданство;
- Закон за български документи за самоличност и гр.

Специалните възможности на службите зависят от:

- Професионалната подготовка на служителите;
- Ефективното взаимодействие между националните институции;
- Международното сътрудничество и обмен на информация.

Оперативното разкриване, предотвратяване и пресичане на прането на пари от трафик на хора включват специфичните средства и методи, които позволяват ефективно противодействие на тези престъпления.

Трафикът на хора се счита за една от трите най-големи престъпни дейности и източници на финансиране на организираната престъпност в световен мащаб наред с трафика на наркотици и оръжие. Той се утвърждава като една от най-бързо разрастващите се незаконни търговски дейности в глобален мащаб. Транзитните пътища и канали постоянно се променят и трафикът на хора се явява като основен пример за икономическа глобализация едновременно предмет и отражение на нарастващите културни, икономически и социални промени.

Фактор с негативно влияние върху устойчивото развитие на държавите в Югоизточна Европа е превръщането им в притегателен център за трафик на хора – престъпен бизнес, бележущ тенденция на растеж в световен мащаб. Това е добре организирана престъпна дейност, чиито жертви – основно жени и деца, са използвани за принудителна проституция, други форми на сексуална експлоатация, принудителен труд, просия, незаконно осиновяване, насилствено отнемане на органи.

Например: В Германия ежегодно се изготвя ситуационен анализ за престъпленията, свързани с трафика на хора. За 2008 г. този анализ показва изключително висок ръст на увеличение на регистрираните случаи и жертвите, като са отбелязани над 500 случая с над 800 жертви на трафик, което е два пъти повече от засечените през 2007 г. Тази статистика посочва, че българите са на второ място по брой след германските граждани уличени в трафик на хора.

Финансовите престъпления свързани с „прането на пари“ от трафик на хора представляват фактическа сложност, поради което и противодействието трябва да бъде изградено на основата на гъвкава и съвременна стратегия за взаимодействие между институциите, ангажирани в борбата с тези негативни явления.

Визираните престъпления по същество са процес на превръщане на незаконно придобити доходи от трафик на хора в такива, изглеждащи законни.

Наблюдават се някои закономерности в „прането на пари“ а именно:

- За да бъде успешно, трябва добре да имитира легални транзакции;
- Колкото е по-голям делът на „сивата икономика“, толкова е по-трудно установяването на „пране на пари“;
- Колкото е по-малък делът на транзакциите за „изпирание“ в сравнение с легалните, толкова по-трудно е установяването на „пране на пари“;
- Колкото е по-голям делът на нелегалните услуги в сравнение с произвежданите стоки, толкова по-лесно е „прането на пари“;
- Доминирането на производството и разпределението на нефинансови стоки и услуги от малки и независими фирми или еднолични търговци затруднява разграничаването между легални и нелегални транзакции;
- Увеличаването на дела на чековете, кредитните карти и другите средства за безкасово разплащане, използвани за извършване на незаконни транзакции, затруднява установяването на „пране на пари“;

- Колкото е по-слаб финансовият контрол върху легални транзакции, толкова по-трудно е проследяването на парите;
- Колкото делът на придобитите по незаконен път средства, влизащи в една икономика отвън, е по-малък от този на легално придобитите, толкова по-трудно е разграничаването им;
- Създаването на интегрирани финансови структури, където в една институция се извършват всички видове финансови услуги, затруднява установяването на „пране на пари“;
- И не на последно място разминаването в международните и държавните финансови регулативни инструменти затруднява установяването „пране на пари“.

Обособяването на международни центрове, убежища на „перачи на пари“ се характеризира с:

- липса на споразумения за предоставяне на данъчна информация на други държави;
- наличие на закони за корпоративната тайна;
- добре развити електронни комуникации;
- строги закони за банковата тайна;
- относително голям туристически поток, който може да обясни и оправдае големи доходи;
- ползване на някоя от големите парични единици като местна валута;
- държавно управление, което е относително неподатливо на външни влияния;
- голямо влияние на финансовия сектор за икономиката на държавата;
- географско положение, улесняващо бизнес пътувания от и до богати съседни държави.

„Прането на пари“, включително от трафик на хора, е динамичен, трифазен процес, който включва три елемента:

- Разполагане (placement) – вкарване на парите във финансово-кредитната система;
- Наслаяване (layering) – прикриване произхода и движението на парите;
- Интегриране (integration) – връщане на легализираните пари за по-нататъшно използване.

Най-често срещани схеми за пране на пари са:

- Реализирани чрез използване на банкови институции:
 - смърфинг (smurfing)
 - фалшива самоличност, сметка на чуждо име, фирми
 - фирми черупки – купени негласно фирми, които умело крият собственика си;

- обща сметка – захранва се с малки суми, а цялото количество пари се изпраща зад граница;
- банкова сметка, с висока първоначална активност на захранване и теглене;
- парите се изнасят в друга държава, където се използват като гаранция за заем, който се изпраща в първата държава;
- телеграфиране на средства;
- влагане на „мръсни пари“ в застрахователни инструменти;
- Реализирани чрез използване на небанкови финансови институции:
 - чейндж бюра;
 - алтернативни банкови системи – хабала (hawala, hundi);
- Реализирани чрез нефинансов бизнес и с помощта на определени професии:
 - адвокати, счетоводители, финансови съветници, нотариуси, т. нар. „пазачи“;
 - развлекателен бизнес – хазарт.

Условия които благоприятстват „изпирането на пари“ са:

- преходът от една политико-икономическа система към друга;
- процесът на приватизация, който е особено привлекателен за инвестиране на „мръсни пари“;
- възникването и развитието на организирана престъпност и корупция;
- закъснялото инкриминиране на прането на пари в сравнение с развитието на организираната престъпност;
- географското положение на страната, благоприятстващо трансграничната престъпност;

Придобитите от престъпна дейност средства се отчитат стриктно, с цел последващо разпределение между участниците в трансграничните канали и финансиране на функционирането им. В подялбата участват и лицата, сключили фиктивни бракове с обектите на трафик. За паричните трансфери се използват доверени лица – „куриери“ или ставащите все по-актуални системи за електронно разплащане „Western Union“, „Money Gram“, „Money book“ и др. Впоследствие значителна част от акумулираните средства се инвестира в строителство, закупуване на недвижимо имущество, развлекателен бизнес и т.н.

Широкият спектър на проявление и глобалният характер на проблемите, произтичащи от дейността на транснационалната организирана престъпност, налага интензифициране на регионалното сътрудничество и обединяване на усилията на международна основа с цел повишаване ефективността на превенцията и противодействието и елиминиране на последиците от евентуално реализирани се заплахи за националната, регионалната и международната стабилност, демократичните ценности и държавността.

Актуалното състояние на НСЛС и международния трафик на хора

Румен Георгиев, Национална следствена служба

На Национална следствена служба (НСЛС) законът е възложил разследването на международния трафик на хора. От тук е и специфичното място на службата в противодействието на този вид престъпна дейност. До април 2006 г., когато влезе в сила НПК от 2005 г., следователите разследваха и делата за организирана престъпност, и тези за пране на пари. Без излишна скромност отбелязваме и, че следователи от НСЛС са автори на отпечатаните от службата методики за разследване и на трафика на хора, и на прането на пари. Допълнителни тиражи от тези методики бяха отпечатани от МВР за нуждите на дознателите. По тях работят и колегите от Прокуратурата.

Конкретните резултати от разследванията на колеги от НСЛС – по делата, по които има влязла в сила присъда срещу престъпниците, станаха и основа на емпиричния доклад, за чието обсъждане сме се събрали.

Главният извод който можем да направим е, че макар статистически да имаме не малко разследвания – 82, от които 39 следствени дела и 43 полицейски разследвания през 2008 г. – все още сме далеч от реалното противодействие на явлението със средствата на наказателното право.

Едва няколко са делата, в които е разкрита и разследвана престъпната дейност на лица заемащи по-високо място в престъпните организации. От тук и случаите, в които разследваме последващото пране на пари, са не толкова, защото е разкрита цялата пирамида, а защото сме установили канали за парични преводи към подставени лица или направо към роднини на престъпниците и сме свързали нашето разследване с успешно разследване на трафика в държавата крайна дестинация.

Положително развитие има и по отношение на международното сътрудничество. За НСЛС това са и преобладаващият брой разследвания – основа на които са станали искания за правна помощ по дела за разследване на наши трафиканти в страна крайна дестинация.

През изминалата година броят на следствените поръчки за трафик на хора достигна 28, което съставлява 16% от всички поръчки. С други думи делата по поръчка на друга държава за трафик на хора вече са на първо място, като „изпревариха“ и наркотрафика – 15 % (27 поръчки). Най-често сме работили с колегите от Холандия и Франция, а след тях с тези от Италия, Германия и Испания.

Предвид важната роля на НСЛС като институция, акцентът на настоящия анализ за изминалата година е върху актуалното ни състояние.

През 2008 г. имахме надежди, които се оказаха напразни. Още на годишния ни анализ (14.02.2008 г.) за пореден път поставихме въпроса за разширяване на нашите правомощия. Получихме подкрепата на главния прокурор, министъра на вътрешните работи и действително за брoени дни бе сформирана работна група за разработване на проект на ЗИД на НПК. Проектът бе приключен в края на април 2008 г. и съдържаше полезни идеи, разработени след анализ на данните за разследвана престъпна дейност.

Проектът предвиждаше §§ 6 и 7 със следното съдържание:

§ 6. Член 194 се изменя така:

„(1) Разследването се провежда от дознатели освен в случаите, предвидени в този кодекс.

(2) Разследването се провежда от следователи от окръжните следствени служби за тежки престъпления, по които са пострадали деца, и за престъпления по чл.172а-174, чл. 219 – 220, чл. 227б – 227е, чл. 242 – 242а, чл. 243 – 244а, чл. 249, чл. 278 – 278б, чл. 282 – 285 и чл. 319а – 319е от Наказателния кодекс.

(3) Разследването се провежда от следователи от Националната следствена служба за престъпления, извършени от лицата по чл. 2, ал. 1, точки 8-14 и точки 16-31 от Закона за публичност на имуществото на лицата, заемащи висши държавни длъжности; за престъпления, извършени от държавни служители на Министерския съвет; за престъпления, извършени в чужбина или на територията на два или повече съдебни окръга; за престъпления по чл. 159а – 159в, чл. 167 – 169в, чл. 250 – 256 и чл. 321 – 321а от Наказателния кодекс, както и за престъпления, извършени от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група.

(4) В случаи на съучастие, множество престъпления или при връзка между делата, когато едно от престъпленията е от посочените в ал. 2 или 3, разследването се провежда от съответния следовател.“

§ 7. Член 194а се изменя така:

„Разследване от прокурор

Чл. 194а. (1) Разследването на престъпления, извършени от лицата по чл. 2, ал. 1, точки 1-7 и точка 15 от Закона за публичност на имуществото на лица, заемащи висши държавни длъжности, се провежда от прокурор от Върховната касационна прокуратура.

(2) Разследването на делата по материали, получени от Държавна агенция „Национална сигурност“, делата за престъпления, извършени от служители в Министерството на вътрешните работи или държавни служители в Държавна агенция „Национална сигурност“, както и за престъпления по чл. 95 – 110, чл. 357 – 360 и чл. 407 – 419 от Наказателния кодекс, се провежда от прокурор, определен от главния прокурор или неговия заместник при Върховната касационна прокуратура.

(3) В случаите по ал. 1 и 2 прокурорът може да възложи на следовател извършването на отделни действия по разследването.“

Тезата беше безспорна и мотивирана⁵, включително с разчети на разследваната престъпност в последните три години.

Предлагаше се *НСЛС да разследва всички дела за трафик на хора*. Като брой тези дела не са много, а централизирането им в службата щеше да даде по-пълна картина, защото така или иначе организираните престъпни групи, които се занимават с това са най-често едни и същи.

След някакво светкавично проучване от Министерството на правосъдието бе заявено че партньорите ни от ЕС били против и текстовете за изменение и допълнение на чл. 194 и чл. 194а от НПК бяха заличени от проекта, който правителството гласува. На 02.07.2008 г. със специално свое решение Висшият съдебен съвет се обърна към Министерския съвет с молба текстовете да бъдат възстановени в проекта, който се внася в Народното събрание.

През лятото на 2008 г. тези разработени и съгласувани текстове все пак намериха място в законопроект на народния представител Българinov. Този проект премина на първо четене и през двете комисии – тази по правни въпроси и по сигурност и вътрешен ред и беше **приет без нито един глас против**. За голямо наше учудване в пленарната зала този проект беше бламиран, като част от депутатите от мнозинството гласуваха „въздържал се“. Отхвърлен бе и опитът за добавки към правителствения текст. Сред тях бе и разследването на „вътрешния трафик“. Така започнахме 2009 г. без увеличаване на правомощията. Последва решение на директора, с което НСЛС отказа одобрено в Брюксел финансиране по *Оперативна програма Административен капацитет*. Става дума за два проекта и близо 1 милион евро. Проектите

⁵ Вж. Мотивите към законопроекта: Усъвършенства се регламентацията на досъдебното производство. На първо място, дознателите се утвърждава като негови основни органи. С оглед по-пълното използване на наличния кадрови ресурс ще се провежда разследване по наказателни дела от следователи по изключение, като не се надхвърля предвидения при приемането на новия НПК процент на тези дела. Следователите ще провеждат разследване в следните хипотези:

1) за конкретно изброени в НПК тежки престъпления, които изискват повече опит като:

- престъпления в икономиката или в области, регулирани от множество нормативни актове;
- множество престъпления, извършени на територията на различни райони или в чужбина;
- престъпления, при които обществената необходимост налага разследванията да бъдат приключвани по-бързо заради особеност на извършителите или жертвите;
- деяния, криминализирани в съответствие с ангажиментите, поети от държавата и произтичащи от международното сътрудничество по наказателни дела;
- престъпления против политическите права на гражданите;
- организираната престъпност.

2) предвид изискването за обективност изпълнителната и други власти да не се саморазследват – такива са престъпленията, извършени от служителите от МВР и ДАНС, което произтича от деволюцията им и е съобразено с предложената промяна в подсъдността на военните съдилища (чл. 396, ал. 1, т. 6).

бяха за следдипломна квалификация, езиково и компютърно обучение на следователите и служителите, а вторият – за техническо екипиране.

Нашия народ има поговорка „Злото не идва само“ и като нейно потвърждение след несбъднатите възможности през 2008 г. в началото на 2009 г. сме в нова ситуация. Между двете четения на проект за изменение и допълнение на ЗСВ се разглежда вливане на Следствието в Прокуратурата. Идеята има поддръжници и противници. Ако се реализира „вливането“, ще се наложи преакредитация на Централизираната информационна система на следствените служби и смяна на философията на Единната информационна система за противодействие на престъпността. Това би било изпитание за незавършените информационни системи.

Позитивно развитие също не липсваше. От декември 2007 г. НСЛС получи възможност да работи по материали на новата ДАНС. Със същия закон (ЗДАНС) бе поправен и Законът за съдебната власт и бе възстановена специализацията за разследване по отдели. Затрудненията – дела за трафик да се възлагат на специалисти по аварии и катастрофи – бяха преодолени и разследванията, даже при отменения режим, приключиха успешно.

Законодателните „изненади“ илюстрират как се създава ненужен проблем, който после се решава... Ето защо подобни прецеденти, както и закони от типа „Ванко1“ – не бива да се повтарят занапред...

Личното ми мнение – което в никаква степен не обвързва службата – е, че губим време в спорове и структурни реформи, които са със съмнителна полза. Трафикът на хора е значим социален проблем и е сериозно предизвикателство към разследващите органи и правосъдието като цяло. Енергията, изхабена в празнословие, и времето, отлетяло в мнми „реформи“, само ни отдалечават от целта – да бъдем адекватни на реалностите и трудът ни да върне в обществото доверието в силата на закона. Нашата държава продължава да е длъжник на гражданите си – жертви на „робството на 21 век“. Добрата новина е, че всеки момент ще бъдат обнародвани и ще влязат в сила поправките в Наказателния кодекс, които инкриминират съзнателното ползване на „услуги“ от жертви на трафик. Важно е и цялата правозащитна система на държавата да действа по-съгласувано, по-умно и в крайна сметка по-ефективно. Имаме голям шанс да ползваме партньорството в рамките на Европейския съюз. Длъжни сме да разкриваме по-бързо престъпните мрежи и техните активи, да блокираме и отнемеме ограбеното. Финансовата и икономическа криза е още един довод в полза на това да наложим силата на закона. От тази позиция НСЛС, като съорганизатор на конференцията, търси развитие във взаимното разбиране и взаимодействие на всички институции.

Организираната престъпност и прането на пари, придобити от престъплението „трафик на хора“

Евгени Диков, Върховна касационна прокуратура

В световен мащаб през последните години се наблюдава тенденция на нарастване на престъпленията, свързани с трафик на хора. Особено след разразилата се през последната година световна финансова криза все по-актуален е проблемът за трафик на хора с цел трудова експлоатация. В същото време нарастват и годишните незаконни печалби от този вид престъпления, които са съизмерими единствено с незаконния трафик на наркотици.

Стратегическите рискове за страната са разнопосочни и варират от дестабилизация в икономиката и във вътрешните и външни инвестиции с навлизането на „мръсни пари“ в легалния пазар на труд, до увеличаване на корупцията в публичния сектор и политиката. Специфични стратегически рискове за България са демографската дестабилизация и изграждане на негативен имидж на страната, особено при наличието на постоянен мониторинг от страна на Европейската комисия в областта „Правосъдие и вътрешен ред“.

I. Организирана престъпност и трафик на хора

За първи път през 2008 г. са установени случаи на създадени организирани престъпни групи (ОПГ) с цел трафик на хора, които се занимават паралелно и с трафик на наркотици и силови поръчки – нещо, което анализатори от различни региони на света сочат от години.

Три ОПГ бяха разбити в „дълбочина“ – т.е. с разкриване и задържане на ръководителите им до най-високо ниво, с общо 44 обвиняеми лица. Характерно за тези групи е, че са изградени от няколко йерархични нива. В един от случаите – на шест нива, с общо 24 обвиняеми лица, при които разследващите органи и прокуратурата са установили и ръководителите на групите.

Въпреки това остава нисък относителният дял на досъдебните производства (ДП), образувани за трафик на хора за престъпления, извършени по поръчение и в изпълнение на решение на ОПГ – общо 4 (1,82%), колкото и през 2007 г. – 4 (1,82%), като за 2006 г. данните са 9 ДП (4,1%).

II. Причини, поради които организираната престъпност се стреми към пълен контрол над трафика на хора

Запазва се тенденцията организираната престъпност в България да се стреми към пълен контрол на трафика на хора, най-вече с оглед големите печалби, извлечени от този вид престъпления. Кои са причините:

1. По-лесна печалба. При трафика на хора организирани престъпни групи влизат значително по-малко средства в сравнение с трафика на оръжие и наркотици, като в същото време незаконните печалби се приближават до тези от трафик на наркотици;

2. По-малкия риск за трафиканта. България е от малкото страни в Европа и в света, в които деянието „трафик на хора“ е съставомерно, независимо от съгласието на жертвата, за разлика от повечето страни, които криминализират трафика на хора само в случаи на насилие, заплахата, обещание на имотна облага и др. В последните години в България се наблюдава еволюция в отношенията трафикант – жертва (масовите случаи са трафикирането да се извършва след предварително съгласие на жертвата при уговорено разпределение на облагата от експлоатация на жертвата, като принудата, заплахата или измамата при набирането са единични случаи). Изводът е, че в повечето страни на крайна дестинация (предимно страни от Западна Европа) това деяние не е престъпление, което насочва трафикантите към „международен“ трафик с цел избягване на наказателна отговорност в тези страни;

3. Усложнената фактическа обстановка. Многообразието на изпълнителните деяния, отдалечеността между региона на набиране и региона на експлоатация на жертвата (особено при международния трафик) трудно се осъществява от едно лице, а веднъж изградени, каналите на транспортиране и особено на контрол на жертвите при тяхната експлоатация се използват многократно;

4. Слабости в цялостната организация на работата на правозащитните органи в борбата с организираната престъпност и нежелание и дори страх на местно ниво за разкриване и разследване „в дълбочина“ на организирани групи за трафик на хора. С разкриване на престъпленията „трафик на хора“ се занимават различни служби в Министерството на вътрешните работи (дирекция „Противодействие на организираната и тежка престъпност“, главна дирекция „Гранична полиция“, областните дирекции на МВР и районните полицейски управления), някои от които нямат необходимия административен капацитет по места. Липсата на централизация при преследване на ОПГ дава възможност на участниците да прикриват дейността си, като в крайна сметка са готови да жертват някои от обикновените изпълнители, с цел да прикрият ръководителите на групите на средно и високо ниво.

5. Нерешени практически проблеми със защитата на жертвите на трафик и неправомерно въздействие върху тях с оглед промяна на показанията им в досъдебното и съдебното производство. В много случаи на производства за международен трафик, инициирани от компетентни органи на страни крайна дестинация в чужбина, жертвите дават подробни и логични показания, правят разпознаване

на извършителите, а при завръщането си в България променят показанията си. Въпреки че през 2008 г. има 7 защитени свидетели по НПК (в сравнение с 2007 г. – нито един), защитата чрез запазване в тайна самоличността на свидетеля при трафика на хора е неефективна, което е констатирано и в отчетните доклади на прокуратурите по региони. Причината – извършителите много добре знаят кои лица са трафикирали, кога и в кои страни. И през 2008 г. (както и през 2007 г.) няма нито един свидетел, включен в програма по Закона за защита на лица, застрашени във връзка с наказателно производство или ползващ се със специалната закрила по Закона за борба с трафика на хора. Налице е и стеснено приложно поле на видеоконференцията като доказателство по българския НПК и практическата неприложимост на този институт (за 2008 г. има два разпита чрез видеоконференция, но по следствени поръчки за Норвегия за трафик на хора).

Това са основните причини и за 2008 г. да се запази тенденцията на устойчивост на ниския относителен дял на досъдебните производства, образувани за трафик на хора, за престъпления, извършени по поръчение и в изпълнение на решение на ОПГ.

III. Пране на пари, придобити от трафик на хора

За 2008 г. от общо 17 внесени в съд прокурорски актове 7 (41,17 %) са с предикатно престъпление трафик на хора. В сравнение с предишните години налице е чувствително увеличение (за 2007 г. – 10 %, за 2006 г. – 12,50 %). Характерно за работата по противодействие на трафика на хора в България е, че през 2008 г. вече са установени случаи за „изпирание“ на парите от трафика на хора чрез внос на автомобили (нови, луксозни или втора употреба) и строителство, особено в атрактивни региони на страната. Независимо от това съществуват известни трудности в разкриването и разследването на прането на пари с предикатно престъпление трафик на хора. Кои са най-съществените:

1. Различните основни способи на доказване при двете престъпления. Докато при трафика на хора основни доказателства са свидетелските показания и частично – писмени доказателства (справки за задгранични пътувания и др.), при прането на пари основните способи са писмени доказателства от разкриване на банкова и данъчна тайна (получени извлечения от сметки и др.), разкрити след съответното съдебно разрешение, информация от Национална агенция по приходите и КАТ за притежавани недвижими имоти и автомобили и икономическите експертизи;

2. Приоритетите при разследването на двата вида престъпления. Тъй като основните доказателства при трафика на хора са показанията на свидетели, най-вече на жертвите на трафик, върху които по принцип се упражнява неправомерно въздействие за промяна на показанията, включително със заплахата за живота и здравето им, което налага вземане на съответните мерки за защита, целта на разследващите органи и прокурора е по най-бързия начин, особено след повдигане на обвинение, производството да бъде внесено с прокурорски акт в съда. Обратно, основната цел при прането на пари е да се съберат

максимум доказателства за максимум имущество, дори с риск разследването да не приключи в най-кратки срокове;

3. Използването на подставени лица и търговски дружества от трафикантите. Практиката сочи, че по възлови производства за пране на пари трафикантите използват подставени лица и търговски дружества, за да легализират придобитото от престъпления. Едва в хода на разследванията и то на доста по-късен етап се установява (по безспорен начин, с доказателства) кои са реалните собственици на имуществото на определени търговски дружества. Тук може да се даде пример с една от разбитите ОПГ – едва на втората година от разследването се събраха категорични доказателства, че три търговски дружества развиват дейност със средства на лидера в една от групите. В същото време този лидер беше осъден по Закона за отнемане на имущество, придобито от престъпна дейност, за сравнително малка част от реално придобитото чрез престъпления;

4. Големият период между извършването на предикатното престъпление (трафика на хора) и неговото разследване. Експлоатацията на жертвата на трафик обикновено продължава с години. Мотивите на жертвата да сигнализира правораздавателните органи са различни (обикновено това са неуредени парични отношения) след приключване на експлоатацията. И през 2008 г. продължи практиката да се повдигат обвинения за период от криминализиране на деянието трафик на хора през 2002 г. до 2004, 2006 г. През този период трафикантите вече са легализирали незаконно полученото имущество;

5. Битуващото доскоро в правните среди разбиране, че при прането на пари следва да се докаже до стотинка, че определено имущество е придобито чрез престъпление. Едва ли не се считаше, че трябва да се докаже, че със същите банкноти, предадени от жертвата на трафиканта е придобито инкриминираното имущество или че са извършени неправомерни операции. Едва с едно решение от 2008 г. на Софийски апелативен съд, потвърдено от Върховния касационен съд се прие, че не е необходимо да се доказва произходът на всяка стотинка – достатъчно е да се установи наличието на имущество, за което извършителят няма доказателства за произхода му, и обстоятелството, че същият е извършил престъпление, от което са генерирани парични средства.

IV. Тенденции в динамиката на престъплението „трафик на хора“

Сравнителният анализ на статистическите данни за 2006, 2007 и 2008 година сочи следните тенденции:

1. Устойчивост и леко увеличение на наказателните производства за трафик на хора в Р. България – през 2008 г. прокурорите в страната са осъществили наблюдение и надзор над 219 производства, срещу 212 за 2007 г., 219 производства за 2006 г. и 159 производства за 2005 г. Данните са представени в следващата графика:

Графика 1: Наблюдавани от Прокуратурата на Р. България производства за незаконен трафик на хора

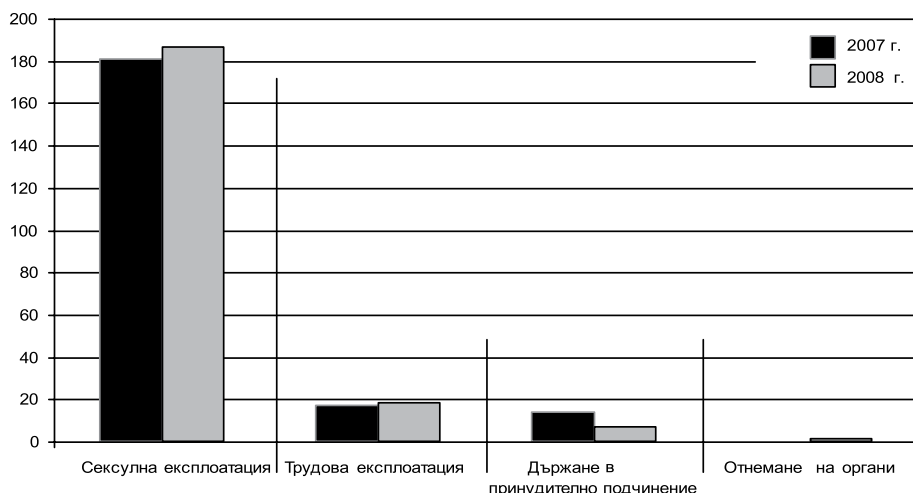

От наблюдаваните през 2008 г. производства новообразувани са 107, колкото и през 2007 г, срещу 120 за 2006 г. и 96 за 2005 г. Ако се прибавят обаче и изпълнените европейски заповеди за арест по отношение на български граждани (за които до 01.01.2007 г. се образуваша паралелни производства в страната), е налице непрекъснатата тенденция на увеличаване на случаите на трафик на хора от криминализирането на този вид престъпления (2002 г.) досега. Следва да се има предвид, че с посочените по-горе три ОПГ, разбити в „дълбочина“, броят на наблюдаваните ДП намалява. Тази тенденция се наблюдава и при внесените в съда прокурорски актове за незаконен трафик на хора, които са представени в *Графика 1*;

2. Относително равенство при случаите на вътрешен и международен трафик на хора с лек превес на вътрешния трафик (чл.159а НК). За 2008 г. от 219 ДП 110 са за вътрешен трафик и 109 – за международен. За 2007 г. от 212 производства – 107 са за вътрешен трафик и 105 – за международен; за 2006 г. от 219 производства – 118 са за вътрешен трафик и 101 – международен. Налага се изводът, че при всички случаи на престъпление, извършено по поръчение или в изпълнение на решение на ОПГ, се касае за международен трафик. Ако се отчетат обаче и изпълнените европейски заповеди за арест, които касаят единствено международния трафик, то е налице превес на международния трафик на хора;

3. Запазва се и тенденцията при международния трафик жертвите да се трафикират в различни страни с различна цел (например в Гърция и Испания – основно с цел трудова експлоатация и продажба на бебета, а в другите западноевропейски страни – с цел сексуална експлоатация);

4. Запазена е тенденцията за разпределението на случаите според целта на трафика. През 2008 г. основна цел на трафикантите на хора да бъде сексуалната експлоатация на жертвите, въпреки че е налице леко намаление като относителен дял в сравнение с 2006 г., което се забелязва от следващата графика:

Графика 2: Цел на незаконния трафик на хора

Данните в графиката показват, че от общо наблюдаваните в Прокуратурата на Р. България за 2008 г. 219 производства: с цел сексуална експлоатация са 187 (85,37 %), при 181 (85,37%) от 212 ДП за 2007 г. и при 92,23% за 2006 г.; с цел трудова експлоатация: 18 (8,22 %), при 17 (8,01 %) за 2007 г. и при 2,73 % за 2006 г.; с цел отнемане на органи – 1 ДП (0,45 %), за 2007 и 2006 г. няма; с цел държане на жертвата в принудително подчинение – 7 (3,19 %) при 6,60% за 2007 г. и 5,18 % за 2006 г.

5. Запазване на тенденцията на неравномерно разпределение на производствата за трафик на хора по региони.

В някои региони – Смолян (0 за 2008 г. срещу 1 ДП за 2007 г.), Перник (1 за 2008 при 1 за 2007 г.), Кърджали (1 ДП за 2008 г. при 4 за 2007 г.), Ловеч, Габрово, и Монтана случаи на трафик на хора няма или са единици за годината, като за същите региони това е тенденция, запазила се през последните три години. В същото време по-голямата част от производствата са концентрирани от години в няколко региона на страната – Благоевград (25 ДП за 2008 г. при 21 ДП за 2007 г.), Бургас (19 ДП за 2008 г. при 14 ДП за 2007 г.), Сливен (15 ДП за 2008 при 13 ДП за 2007), Пазарджик (13 ДП за 2008 и 2007), Пловдив (13 ДП за 2008 при 15 ДП за 2007), Русе (14 през 2008 при 10 за 2007 г.). Значително е увеличен в сравнение с предходните години броят на образуваните досъдебни производства в регионите на Варна (27 ДП за 2008 при 18 ДП за 2007 г.) и София-град (28 ДП за 2008 при 19 ДП за 2007 г.);

6. При международния трафик – чл.159б НК, се наблюдава запазване на **тенденцията на устойчивост при трафикирането на жертвите от определени региони в страната към определени страни на крайна дестинация** (Сливен – към Холандия и Белгия; Пловдив, Пазарджик – към Франция, Италия, Испания; Варна, Добрич, Шумен, Разград – към Германия, Чехия и скандинавските страни);

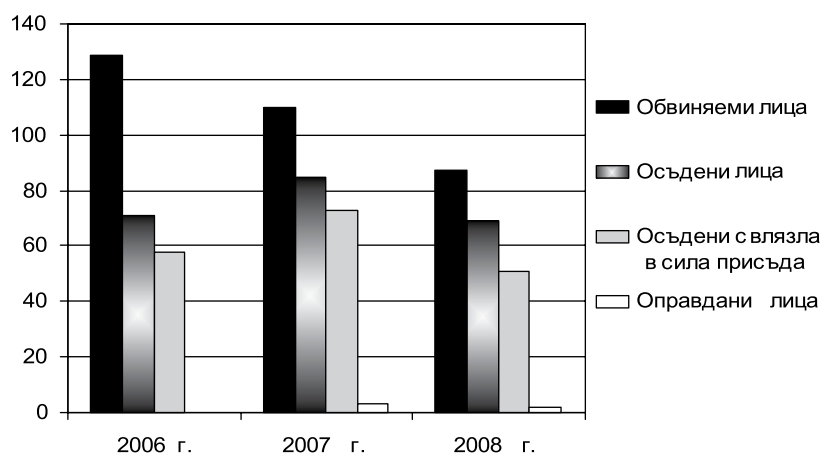
7. Увеличаване продължителността на разследването – за 2008 г. от общо приключени 138 ДП, 46 са в срок до 7 месеца, като за 2007 г. от общо приключени 137 ДП 56 са в 7-месечен срок; за 2006 г. от общо приключени 152 ДП 58 са в 4-месечен срок. Значително по-дълго се разследват случаите на международен трафик. Основната причина за това е събирането на особено важни доказателства по реда на

международната правна помощ. Друга причина за несвоевременното приключване на разследването е честото отсъствие от страната на основни свидетели – жертви на трафик (а в някои случаи – и на заподозрените);

8. Тенденция на рязко намаление на относителния дял на внесените в съдилищата дела. За 2008 г. са решени от прокурор 138 ДП, от които спрени – 52 (37,68%), прекратени – 26 (18,84 %) и внесени в съда – 55 (39,85 %) От внесените в съд 36 са с обвинителни актове срещу 87 обвиняеми лица, а останалите – със споразумения. За 2007 г. са решени от прокурор 137 ДП, от които – спрени 47, прекратени 22 и 67 (48,90%) внесени в съд срещу 110 обвиняеми лица. За 2006 г. са решени от прокурор 155 ДП, от които – 47 спрени, 29 прекратени, 72 (46,45%) внесени в съда срещу 129 обвиняеми лица. Основната причина за прекратяването на производствата е промяна на свидетелските показания (най-вече на жертвите на трафик) в резултат на неправомерно въздействие от страна на трафикантите или техни близки;

9. Тенденция на повишаване на броя на осъдените лица спрямо обвиняемите. Данните са представени в следващата графика:

Графика 3: Лица по делата за незаконен трафик на хора

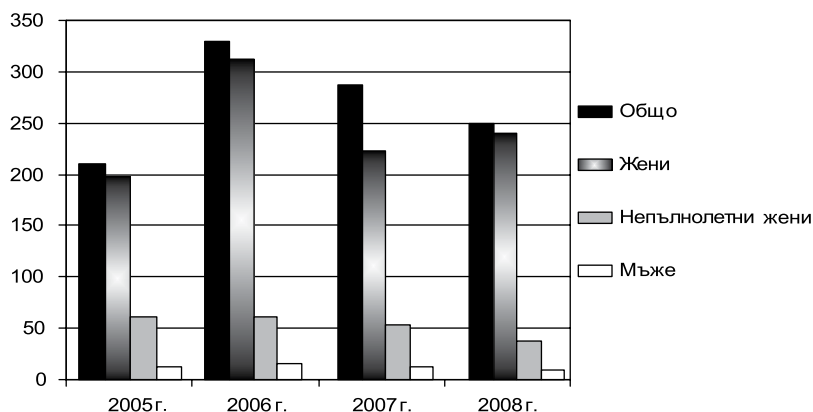

За 2008 г. са осъдени 69 от 87 обвиняеми лица или 79,31 %, от тях – 51 с влязла в сила присъда. Оправдани са 2 лица с влязла в сила присъда. За 2007 г. са осъдени 85 от 110 обвиняеми (77.27%), от тях – 73 с влязла в сила присъда; оправдани са 3 лица, чиито присъди не са влезли в сила; за 2006 г. са осъдени 71 лица при 129 обвиняеми (55,03%), от тях – 58 с влязла в сила присъди;

10. Неправилна преценка за вида и размера на наказанието при сключване на споразумения и при съкратено съдебно производство от страна на прокурора и съда. Въпреки че чл.159В НК във всичките му хипотези (при опасен рецидив и ОПГ) задължително предвиждат конфискация, от 15 осъдени лица само на 3 е наложено такова наказание. Тези данни сочат, че ако не са налице споразумения и съкратено производство, е допуснато съществено процесуално нарушение при определяне на кумулативно предвидените в закона наказания;

11. Намаляване броя на жертвите (пострадалите от престъплението) спрямо предходните години. Данните за броя на жертвите по години са представени в *Графика 4*:

Графика 4: Жертви на трафик

За 2008 г. жертвите на трафик са 250, от които 240 жени (от тях – 38 непълнолетни) и 10 мъже. За 2007 г. те са 288, от които 223 жени (от тях – 53 непълнолетни) и 12 мъже, за 2006 г. те са 329, от които 313 жени (от тях – 61 непълнолетни) и 16 мъже (1 непълнолетен). За 2005 г. – пострадали 211, от които – 198 жени и 13 мъже, 61 непълнолетни (момичета);

12. *Запазване на България на качеството на страна на произход.* Въпреки очакванията, че с приемането на Р. България в Европейския съюз тя постепенно ще се превръща от страна на произход в страна на крайна дестинация, за 2008 г. има само една пострадала чужда гражданка срещу нито една за 2007 и 2006 г. От обвиняемите лица за 2008 г. от 87 само 7 са чужди граждани (срещу нито един за 2007 и 2006 г.).

V. Проблеми в законодателството

В заключение ще се спрем на два основни проблема в законодателството, спъващи работата на прокуратурата в борбата с трафика на хора:

1. Наличие на противоречивите разпоредби на чл. 159 ал.3 и чл. 182б от НК. По данни на МВР в някои региони на страната трафикирането на бременни жени и продажбата на новородени деца е „печеливш бизнес“ за ОПГ, но при тази редакция на цитираните текстове съществуват непреодолими трудности при осигуряването на надеждни доказателства;

2. Недостатъчно ясното дефиниране на функциите на различните служби в системата на Министерство на вътрешните работи и Държавна агенция „Национална сигурност“ и губилане на функции от отделните служби.

Опитът на КУИППД по установяване и отнемане на облаги от трафик на хора

*Георги Илиев, Комисия за установяване на имущество,
придобито от престъпна дейност*

Борбата с прането на пари и в частност с прането на пари от трафик на хора, с организираната престъпност и с корупцията са сред основните приоритети на Комисията за установяване на имущество, придобито от престъпна дейност.

Прането на пари оказва сериозно влияние върху разрастването на организираната престъпност, свързва се основно с нея, но днес понятието включва и по-широк кръг от дейности, извършвани както от отделни физически лица, така и от компании и корпорации с различен бизнес профил. В последните години се наблюдават тенденции към по-широко определение за изпирането на пари, основаващо се на по-широк диапазон от първоначални престъпления. Изпирането на пари има за цел да заличи престъпния произход на финансови средства, придобити посредством действия и/или бездействия, обявени за престъпления и да бъдат легитимно върнати в законния стопански оборот.

I. Законова рамка

В Националната правна рамка, регламентираща дейността по изпиране на пари и мерките за превенция и противодействие на тази дейност, е намерил място и Законът за отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност (ЗОПДИППД). С този закон се уреждат условията и редът за налагане на обезпечителни мерки и отнемане в полза на държавата на имущество, придобито пряко или косвено от престъпна дейност, което не е възстановено на пострадалия или не е отнето в полза на държавата или конфискувано по друг закон. Целите на този закон са предотвратяване и ограничаване на възможностите за извличане на облаги от престъпна дейност и предотвратяване разпореждането с имущество, придобито от тази дейност. Това означава, че независимо от предвидените в други закони процедури за отнемане и конфискация на имущество, придобито от някакво престъпление, в ЗОПДИППД е предвидена самостоятелна процедура за отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност, и то без да е необходимо наличието на причинно-следствена връзка между конкретно престъпно деяние и придобитото имущество.

Законът за отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност, е важен национален инструмент за борба

срещу прането на пари, а по своята същност дейността на Комисията за установяване на имущество, придобито от престъпна дейност, (Комисията) е насочена и към превенцията и противодействието на изпирането на пари.

Дори и в случаите, когато приходите от престъпна дейност са били включени легитимно в законния стопански оборот, те могат да бъдат установени, запорирани, възбранени, и отнети в полза на държавата. Именно производството по реда на ЗОПДИППД е тази самостоятелна правна процедура, целяща постигането на този резултат и отнемането на приходите от престъпна дейност. В рамките на същата са установяват и проследяват всички активи на проверяваното от органите на Комисията лице, което е и предварително условие за успешното им отнемане.

Отнемането в полза на държавата на активи от престъпна дейност по реда на ЗОПДИППД е изключително важна мярка за превенция и противодействие на изпирането на пари, в частност от трафик на хора. Има възпиращ ефект, утвърждавайки идеята, че престъпността „не си струва“, като в определени случаи позволява да бъдат засегнати и лица, които взимат решения в престъпните организации, които рядко са обект на наказателно преследване.

От практиката на Комисията може да се направи извод, че освен използването на финансови институции съществува тенденция към нарастващо използване от страна на лицата, занимаващи се с пране на пари на нефинансови професии, което се потвърждава от техниките и типологиите на пране на пари. В рамките на производството по установяване на имущество, придобито от престъпна дейност, се разкриват разнообразни схеми и методи, използвани в процеса по изпиране на пари, каквито например са трансформирането на придобитите от престъпна дейност финансови средства. Тези схеми и методи са едни от типичните примери за заличаване престъпния произход на капитал, придобити от престъпления и включването им в законния стопански оборот, срещани в работата по установяване на имущество, придобито от престъпна дейност, като наред с тях съществуват и други.

Броят на извършените престъпления в други държави български граждани се увеличава непрекъснато, като обикновено те биват обвинявани в трафик на хора, проституция, кражби на автомобили, измами с кредитни карти и др. Спечелените пари се инвестират чрез подставени лица в недвижимо и движимо имущество в Република България и съседни страни. ЗОПДИППД регламентира образуването на производство срещу тези лица, като за целта е необходимо доказателствата да се изискат от държавата, издала присъдата на конкретни лица. При условие че това се осъществи, което го позволява и Конвенцията за международно признаване на присъди, то Комисията има възможност да образува производство срещу съответните лица и по нейно искане да бъдат наложени обезпечителни мерки, а на по-късен етап, след влизане в сила на осъдителната присъда срещу лицата, и да се отнеме имуществото, придобито в резултат извършването на подобни престъпления.

II. Установяване и отнемане на имущество, придобито от трафик на хора

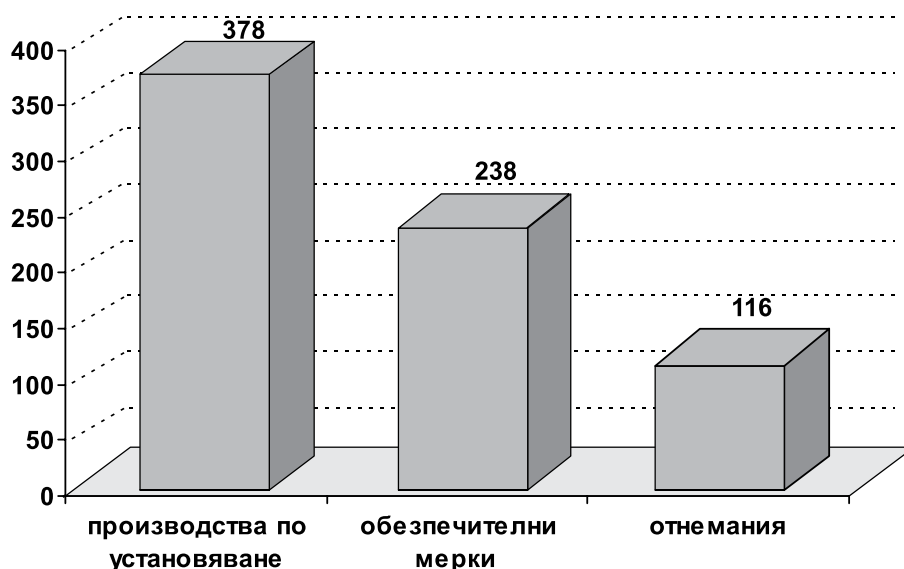
След трафика на наркотици трафикът на хора, главно с цел сексуална експлоатация, е най-често срещаната основна дейност на организирани престъпни групи. Извършването на това престъпление изисква сложна организация и е свързано с други престъпления, които го улесняват, като например фалшифицирането на документи. Широко призната е главната роля на прането на пари в организираната престъпност. Разпространена практика е инвестирането на мръсни пари в страни, различни от тези, в които престъплението е било извършено. В много случаи избраната законна дейност е в пряка връзка с вида престъпление, в което е замесена организираната престъпна група. Такъв е случаят, при който организирани престъпни групи, замесени в незаконен трафик, управляват транспортни компании за внос и износ, или криминално проявени лица, замесени в трафика с хора или улесняващи незаконната имиграция, работят като туристически агенти, трудови агенти или импресарио. Техният законен бизнес би могъл да бъде с цел изпирание на пари, но освен това криминално проявените лица могат да се ангажират и с бизнес, създаден по конкретен случай, без връзка с техния криминален сектор. Трафикът на хора може да се осъществи и без употреба на екстремно насилие. Използването на насилие обаче при трафика на хора е характерно за този вид престъпление. Заплахата от насилие може да се използва, основавайки се на репутацията или като случайно проявление, особено по отношение на физически лица. Експлоатацията включва, като минимум, експлоатация на други хора за проституция или други форми на сексуална експлоатация, за осъществяване на принудителен труд или услуги, за поставяне в робство или в положение, сходно на робство, подчиненост или отнемане на телесни органи. Облагите, получени от осъществяване на трафик на хора, биват запорирани и отнемани от Комисията, като по този начин лицата, осъдени за този вид престъпление, биват лишени от придобитото в резултат на престъплението.

В подкрепа на горното е направеният мониторинг на дейността на КУИППД, от който е видно, че:

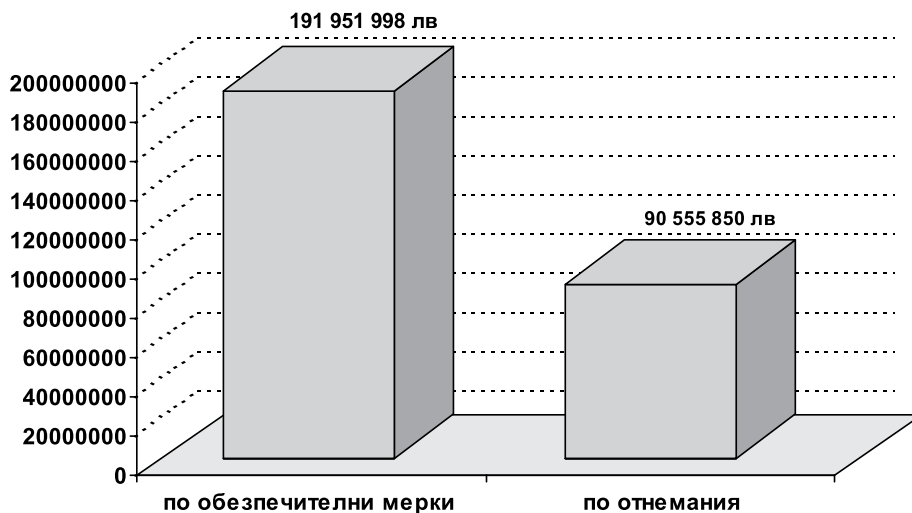
- През периода от 01.01.2006 г. до 25.03.2009 г. Комисията за установяване на имущество, придобито от престъпна дейност, е образувала **378 производства за установяване на имущество**, придобито от престъпна дейност;
- През разглеждания период Комисията е внесла в съда мотивирани искания и той е наложил **238 обезпечителни мерки** върху установени имущества на **обща стойност 191 951 998 лева**;
- През наблюдавания период КУИППД е образувала **116 дела за отнемане** на придобитото от престъпна дейност имущество с обща стойност на исковете **90 555 849,81 лева**;

Посочените данни са представени във *Фигура 1* и *Фигура 2*, които следват:

Фигура 1: Брой образувани поризводства по установяване на ИППД, обезпечителни мерки и отнемания за периода 01.01.2006 г. – 25.03.2009 г.

Фигура 2: Стойност в лева на имуществото по всички обезпечителни мерки и отнемания

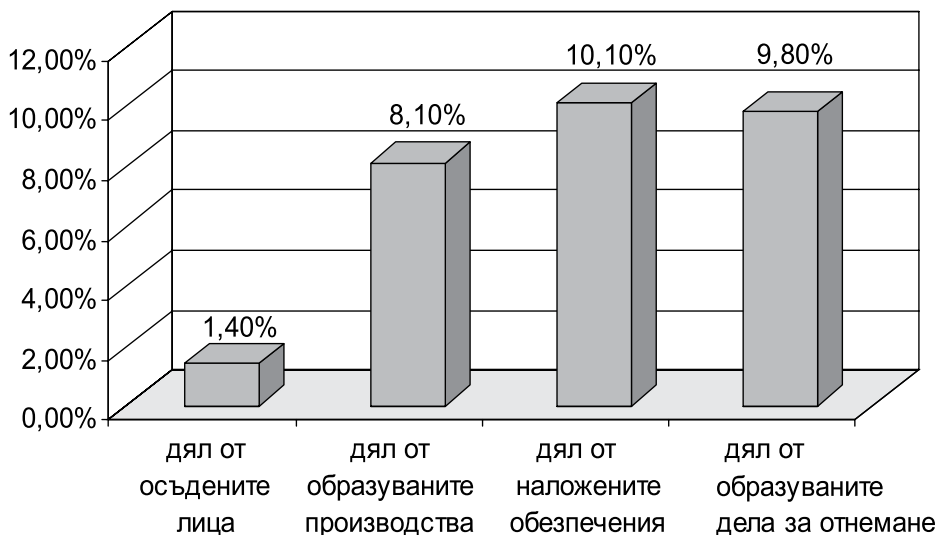

- През периода от 01.01.2006 г. до 25.03.2009 г. са **постановени на първа инстанция 14 решения** за отнемане в полза на КУИПГД;
- През февруари 2009 г. Комисията за установяване на имущество, придобито от престъпна дейност, **спечели и първото за страната дело за отнемане в полза на държавата на имущество**, придобито от престъпна дейност, с влязло в сила Решение от 18.02.2009 г. на Благоевградският окръжен съд. Предмет на отнемане е **имущество на обща стойност от 178 565,75 лв.**, което включва лек автомобил марка „Мерцедес“ и сумата от 67 268,5 евро (представляващи банкови парични преводи), което имущество понастоящем е собственост на държавата. Съпругата на лицето е нареждала преводите към него от чужбина, където е ръководила престъпна група с основна дейност склоняване към проституция. От своя страна лицето,

ответник по делото, е набирало и организирано транспортирането на лица от България с цел използване за развратни действия. Чрез своето окончателно решение съдът е отнел в полза на държавата на сумите от преводите;

- От началото на своята дейност през 2006 г. до края на февруари 2009 г. **КУИППД е образувала общо 30 производства** за установяване на имущество, придобито от престъпна дейност, спрямо лица, срещу които е започнало наказателно преследване на основание извършване на престъпните състави, попадащи в обхвата на чл. 3, ал. 1, т. 3 (разврат) и т. 4 (трафик на хора) на ЗОПДИППД. Като дял тези производства са **8,1 на сто от всички решения** по производства за установяване на имущество, придобито от престъпна дейност, по ЗОПДИППД, взети от КУИППД за образуване на производства за установяване на имущество, придобито от престъпна дейност;
- За същия период КУИППД е наложила **обезпечителни мерки върху имуществото на 23 лица**, срещу които е започнато наказателно преследване за трафик на хора. За периода това са **10,1 на сто от всички наложени обезпечителни мерки** от КУИППД. Общата стойност на имуществата, върху които са наложени обезпечителни мерки, възлиза на **7 508 629 лв.**, което е 4 на сто от размера на имуществото по всички наложени обезпечителни мерки за периода;
- През наблюдавания период Комисията за установяване на имущество, придобито от престъпна дейност, е образувала **10 дела за отнемане** на придобитото от посочената престъпна дейност имущество с **обща стойност на исковите 3 073 816 лв.** Заведените граждански дела за отнемане на имущество, свързано с престъпна дейност, по посочените престъпни състави са **9,8 на сто** от всички заведени от КУИППД досега дела за отнемане, а стойността на исковите по тях е **4,8 на сто** от сумата на исковите по всички заведени дела за отнемане на имущество. Данните се представят в следващата *Фигура 3*:

Фигура 3: Дял на осъдените и на проверяваните лица, за които са образувани производства, има наложени обезпечителни мерки или са образувани дела за отнемане на имущество от КУИППД в обхвата на чл.3, ал.1, т.3 и т.4 от ЗОПДИПП

- През отчетния период **на първа инстанция са приключили 3 дела** за отнемане в полза на държавата на имущества, придобити от престъпна дейност, свързана с престъпните състави в обхвата на чл. 3, ал. 1, т. 3 и т. 4, **по които искът на КУИППД е уважен изцяло от първоинстанционния съд**. Общата стойност на исковете по тези 3 дела възлиза на **741 760 лв.**

От изложения мониторинг се налага изводът за съществената роля на Комисията в борбата с прането на пари, която с цялостната си дейност оказва силна превенция и противодействие на изпирането на пари като цяло и на изпирането на пари вследствие осъществен трафик на хора.

III. Трансформация на облаги, придобити от трафик на хора

От практиката на Комисията могат да бъдат посочени няколко случая на производства, свързани с трафик на хора. В един от тях в резултат на тези престъпления лицето натрупва парични средства, с които закупува недвижими имоти чрез подставени лица (роднини по права или по сребрена линия). Впоследствие тези подставени лица даряват имотите на същото лице. След известен период от време лицето продава недвижимото имущество на трети добросъвестни лица, като по този начин легализира първоначално натрупаните средства, придобити в резултат на престъпна дейност. Декларирани, доходите от продажбата на имотите могат да послужат за придобиване на друго имущество и да влязат в гражданския оборот като законни средства. Друг случай е хипотезата, при която в резултат на извършена престъпна дейност са реализирани парични средства, с които са закупени определен брой луксозни автомобили. Тези автомобили са продадени за период от шест месеца и от продажбата им е реализирана печалба. Отделно от това лицето закупува недвижим имот с банков кредит, който погасява със средствата, получени от продажбата на автомобилите. Така с поредица от сделки първоначално натрупаните средства се трансформират в движимо имущество, а впоследствие в недвижимо.

IV. Заключение

С оглед необходимостта от хармонизиране на действащото законодателство, повишаване на ефективността на Комисията в борбата с прането на пари, организираната престъпност и корупцията и с цел предотвратяване и ограничаване на възможностите за извличане на облаги от престъпна дейност, както и разпореждането с придобитото от престъпна дейност имущество, увеличаване възможностите за отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност, като изключително важна и сериозна мярка за превенция и противодействие на това явление. Наложително е провеждането на законодателна промяна, свързана с изменение и допълнение на ЗОП-ДИППД. Част от предложените изменения на закона представлява и разпоредбата на чл. 349а, ал. 2 от НК, инкриминираща деяния, свързани

с незаконен трафик на органи и тъкани. Доколкото незаконният трафик на органи и тъкани е вид организирана престъпна дейност, на борбата, с която се отдава особено значение на европейско ниво, следва да се обсъди и възможността за вписването на чл. 349а, ал. 2 сред основанията за образуване на производство по реда на ЗОПДИППД.

За да бъде успешна борбата срещу организираната престъпност, от първостепенно значение е престъпниците да бъдат лишени от приходите от техните престъпления. Организираните престъпни групи създават широкомащабни международни мрежи и натрупват значителни печалби от различни престъпни дейности. Ето защо стартиращата едногодишна инициатива за изготвяне на Наръчник за разследване на изпирането на пари, в която ще вземат участие и представители на Комисията, е една изключително добра възможност за подобряване на противодействието и разкриването на изпирането на пари.

Актуалността на темата „изпиране на пари от трафик на хора“ се определя от нарастващата ѝ опасност, нейната агресивност и обогатяване с нови и разнообразни форми. Същевременно все по-силно се откроява значимостта на сътрудничеството между държавите и международните организации за ефективно противодействие на престъпността.

В заключение можем да обобщим, че Комисията за установяване на имуществено, придобито от престъпна дейност, е сред водещите органи в борбата с прането на пари и в частност с прането на пари от осъществяване на трафик на хора. Резултатите от нейната работа до момента доказват, че това е правилният път на действие с оглед предотвратяване извличането на облаги от трафика на хора.

Новите предизвикателства в борбата с трафика на деца

*Антоанета Василева, Национална комисия за борба с
трафика на хора към Министерски съвет*

Националната комисия за борба с трафика на хора към Министерски съвет е създадена по силата на чл. 4 от Закона за борба с трафика на хора. Тя организира и координира взаимодействието между отделните ведомства и организации по прилагането на Закона за борба с трафика на хора, определя и ръководи прилагането на националната политика и стратегия в областта на противодействието на трафика на хора.

Трафикът на хора в световен мащаб представлява сериозно нарушение на човешките права и е свързан със злоупотреба с човешкото достойнство. Като форма на организирана престъпност трафикът на хора подкопава основните принципи на законовия ред и демократичните стандарти на обществото. Транснационалният характер на явлението изисква обединените усилия на всички ангажирани с проблема институции на национално, регионално и международно ниво.

Днес бих искала да насоча вниманието ви върху една специфична рискова група за трафик на хора – това са трафикът на деца и трафикът на бременни жени с цел продажба на бебета. Както знаете, децата са сред най-уязвимите. Не случайно в Закона за борба с трафика на хора е отделено специално внимание на жените и децата, като най-уязвима част от обществото и е определена специална защита на жертвите свидетели в чл. 25.

Освен конкретно на самата тема трафик на деца, ще се спра и на предизвикателствата пред нас като сериозен фактор, определящ успехите и трудностите пред страната ни във връзка с преодоляване на този проблем и намаляване на броя на деца, жертви на трафик.

По данни на много международни организации трафикът на деца е сред най-доходоносните престъпни дейности, след наркотиците и трафика на оръжие. В Европейския съюз около 200 хиляди деца годишно стават жертва на трафик, а според УНИЦЕФ милион и 200 хиляди са в световен план децата, жертви на трафик.

За съжаление България е страна на произход на трафик на деца. От така добре познатите ви причини и корени на проблема и защо България е част от тази неприятна картинка основна е бедността. Тя тласка родителите да използват децата си да печелят пари, да ги продават като стока и това е основната причина все повече български деца да стават жертви на трафик. Обикновено това са деца от бедни райони, с висок процент на безработица, където родителите нямат никакви опции за препитание или за развитие. Методите за въвлечане са много

прости и, знаете, едно дете няма нужда много да бъде увещавано, подлъгвано, на него просто му се казва какво да прави и ако не го направи съответно има наказание, което може да се изразява в непрекъснати побои, лишаване от храна, лошо отношение и negliжиране. Децата стават жертва както на сексуална, така и трудова експлоатация в контекста на просия и джебчийство. Като говорим за деца, искам да подчертая, че говорим за непълнолетни до 18 години, тъй като според българското законодателство за дете се счита човек до 18 години. В тази най-рискова група се наблюдава следната тенденция – постоянно използване и експлоатиране на децата, като се започне от 6-7 годишна възраст с просия и джебчийство и се премине в съответно една възраст, която вече очевидно позволява сексуална експлоатация 12-13-14 години. Т.е. има деца, момичета, които преживяват цялото си детство в различни видове експлоатация, така порастват и за съжаление не познават друг свят, друг живот.

Основните страни дестинации до 2006 г. бяха Франция, Португалия, Испания и Австрия. Днес страни на дестинация са Великобритания, Гърция Австрия, Холандия и Германия, Белгия, Чехия, Румъния, през 2008 г. имаме случаи дори в Швейцария и Дания. Най-уязвими за трудова експлоатация са децата между 6 и 13 години и момичета от 13 до 18 – за сексуална експлоатация.

За съжаление въпреки огромните усилия, които България полага, броят на децата жертви на трафик не е намалял значително. Променят се само страните дестинации. Ако през 2005 и 2006 имаме сериозен проблем в Австрия и многобройните случаи във Виена, днес Гърция и Великобритания се очертават ярко като страни дестинации за трафик на български деца.

Какво можем да кажем за трафика на деца, когато говорим за тенденции. За съжаление, въпреки огромните усилия, тенденцията се запазва. Нямаме намалена бройка като цяло на деца, станали жертви на трафик. Променят се само страните дестинации. Ако през 2005 и 2006 имаме сериозен проблем с Австрия и многобройните случаи във Виена, където колегите от МВР положиха огромни усилия заедно с австрийската полиция да прекратят канала, следващите години този канал се премести към Гърция и напоследък имаме данни за Великобритания, което показва, че търсенето не намалява.

Искам да подчертая, че когато говорим за борба с трафика на деца, страните, които се явяват страни дестинации, имат съществена роля в противодействието заедно със страните на произход. В този смисъл изключително добър пример е Австрия, която абсолютно отговорно и активно, дори проактивно бих казала, реагира навремето и продължава да реагира и днес с ясни мерки и модел, който се създаде за взаимно сътрудничество между двете държави и до днес дава много добри резултати. За миналата година по данни на кризисния център „Драйшамбе“ във Виена има 45 случая – основно с 15 деца, като 5 или 6 от тези деца са ретрафикирани многократно.

Децата, жертва на трафик, са основно от ромски произход. За 2008 г. по данни на прокуратурата за 23 непълнолетни лица са заведени дела. Агенцията за закрила на децата е имала за 2008 г. 71 случая, 97 % от

които са момичета. 25 деца от тези са били репатрирани и настанени в кризисен център. От 71 случая 51 деца са с наложена мярка по чл. 76 от Закона за българските документи за самоличност, което означава, че имат наложена забрана в рамките на две години да напускат страната, поради риск от това да бъдат отново жертва на трафик.

От ДАЗД за 2008 г. имаме следните данни за деца, станали жертва на трафик – Австрия – 3, Швейцария – 3, Дания – 2, Италия – 2, Франция – 2, от Испания, Белгия, Чехия, Кипър и Румъния – по 1, Холандия – 5, Германия – 5, Гърция – 43 деца.

Начините на въвлечане в тези схеми са много и различни. Обикновено децата биват принуждавани да изкарват пари за родителите си, защото фактически това е начинът техните родители да се прехранват. И по-лошото е, че тези деца биват учени, че не е лошо да крадеш, не е лошо да просиш и че всъщност лошите хора са полицаите, социалните работници, които се опитват да се погрижат за детето. На практика децата трябва да се пазят от тези, които искат да ги защитят.

Какви са предизвикателствата, когато говорим за трафик на деца?

Идентификация на жертвите

Много трудно идентифицираме жертвите. Това се случва, само когато детето бъде заловено да извършва някакво престъпление, т.е. кражба или просия или пък е установено, че проституира. За съжаление с някои от страните, които са дестинации за такъв трафик, има много слабо развито сътрудничество и там, където всъщност са най-високите бройки сътрудничество, е най-слабото развито въпреки всички положени усилия от наша страна. Смяя да го твърдя, защото Националната комисия полага доста усилия за развиване на сътрудничество със дадените страни с цел ограничаване на броя на децата – жертви на трафик.

Корупция

В контекста на темата на днешната конференция изскача факторът корупция. Знаете, че за да напуснат страната, децата трябва да имат документ, в който ако не са с двамата родители, разбира се, единият родител трябва да е дал право на другия родител да изведе детето от страната. Много често се оказва, че детето е изведено от страната без такъв документ, включително и без знанието на един от родителите или на двамата. Кое то пък води до един много сериозен проблем – ретрафика на деца, т.е. непрекъснатото трафикиране едно и също дете. Много често, когато биват залавяни, децата са с фалшиви документи за самоличност или са без такива.

Предизвикателство представляват и пропуските в системата, които с годините просто все повече и повече започват да личат. Когато говорим за защита на децата, въпреки ограничителните мерки, които Държавната агенция издава за децата до 2 години, незнайно как тези

деца пак излизат и пак биват идентифицирани от колеги в страните дестинации.

Когато говорим за възстановяване и социализация, изключително сериозен проблем имаме в контекста на продължителната грижа за децата. Тъй като в 6-те кризисни центъра, които България създаде през последните няколко години, има много добри условия, които обаче са в рамките на ограничено време. И много често децата, след като изтече срокът, в който могат да престоят в този кризисен център, се връщат отново в рисковата среда, която често е фамилната среда. И те след като социалните работници са работили с тях 6 месеца е работено с тях и започват да се виждат резултатите от работата с тях, децата се връщат в една среда, която често е опасна за тях и резултатите от всички усилия, които социалните работници са положили бързо се губят.

Да не говорим, че много често защитата на кризисните центрове е под въпрос. Колегите не веднъж са споменавали за случаи, в които родителите на настаненото при тях дете тропат на вратите на кризисния център, заплашват социални работници и с доста неприятни думи им казват, че ако не им върнат детето ще им се случи лошо. Въпреки че всички кризисни центрове имат СОТ, ситуацията много често излиза извън контрол, в смисъл емоционално е неприятно за самите хора, които са вътре. Можете да си представите децата как се чувстват.

Друг сериозен пропуск в системата досега е, че въпреки случаите на доказана вина на родителите, които са експлоатирали детето си, няма отнети родителски права. В този контекст, свидетелстване на дете – жертва на трафик, е също едно предизвикателство и проблем, защото едно дете първо много трудно може да свидетелства срещу собствените си родители. Те са го отгледали и възпитали да краде, да проституира и да проси.

Липсва и прилагането на специфичен подход на интервюиране на децата – едно интервю с детето пред съдия и прокурор, снемане на съответната необходима информация и с това да се приключи. Детето не бива да бъде разпитвано и травмирано многократно.

Съвсем накратко за другия проблем, когато говорим за трафик на деца – трафик на бебета. Трафикът на бебета е един от феномените, с които България е „уникална“. Проблемът лъсна през 2006 г., когато имаше много случаи на продадени бебета от района а Бургаска област, гр. Камено.

За съжаление тенденцията се запазва, в смисъл че броят на трафикираните жени с цел продажба на бебета не намалява. Това което се променя обаче, са районите на набиране. И ако до преди две години основните райони на набиране бяха Бургас и Сливен, сега има данни за набиране на такива жени от Плевен и от Ловеч. Основно са жени от ромски произход, отново много бедни, с няколко деца. По данни от прокуратурата за 2008 г. има 7 случая, което означава, че 7 случая са разследвани, това съвсем не означава, че това са всички случаи. Страните дестинации специално за трафик на бебета до 2006 бяха Франция, Португалия, Испания и Гърция. Сега случаите са основно в Гърция,

защото има търсене. Знаете, че Гърция все още не е ратифицирала Конвенцията за международно осиновяване, което прави изключително тежко процедурно един гръцки гражданин да осинови българско дете. Естествено, когато един човек иска да осинови дете и то бебе, по обясними причини не иска да чака много и съответно търси други начини това да се случи.

Как биват въвлечени жените в такава схема – основно чрез финансово кредитна зависимост. Тези жени имат дългове към лихвари или пък дебитните им карти, в които си получават социалните осигуровки се намират в някой друг. И те фактически не разполагат с абсолютно никакви финансови средства. И трафикантът отива и им казва „ти сега да си изплатиш дълга, трябва да си продадеш детето, имаш си 5, това 6-ото, дето го чакаш го продай, ще спечелиш толкова пари или пък ще ти опростя дълга, който имаш към мене“. Търсенето е доста силен фактор, много сериозен двигател на проблема с трафика на бебета. Жената се извежда в 7-ия или в 8-ия месец, обикновено трафикантите държат по няколко жени в една къща. Цената (по неофициални данни), която едно гръцко семейство е готово да плати, е 18 хиляди евро за момче, между 13 000 – 14 000 евро за момиче. Обикновено уговорката е, че парите се получават на два транша. Т.е. при раждането се получава част от парите и като приключи процедурата при прехвърляне на детето или осиновяването му, се плаща остатъкът. Сами си давате сметка обаче, че съответната жена не получава 18 хиляди евро. На практика тя е щастлива, ако получи 2-3 хиляди евро. Ако е задлъжняла към лихвари, обикновено не получава нищо с обяснението, че така си изплаща дълга. Ако „бъдещите“ родителите не харесат бебето или решат, че е „по-грозничко“ отколкото са очаквали, съответно свалят цената. И цялата схема приключва, когато излезе резултатът от ДНК анализа и се установи, че няма никакви вродени генетични проблеми и детето е здраво. Тогава се приключва цялата сделка и се подписват всички документи, които са необходими в Гърция, за да се приключи продажбата.

Предизвикателството отново е идентифицирането на тези жертви, специално на жените. Ако преди разбрахме за такива случаи от самите жени, станали жертва, които са били излъгани и подведени и не са получили парите, напоследък колегите могат да разчитат единствено на информатори и на собствена полицейска работа. Защото жените вече дори не се оплакват, ако са били излъгани. Причината е чл. 182б и най-вече противоречието му с чл. 159а – в последния криминализираме трафика на бебета, а с първия криминализираме съзнателната продажба на дете от майката. Това противоречие затруднява изключително много работата на колегите.

Предизвикателство е отново много слабото сътрудничество със страните дестинации, специално с Гърция проблемът е сериозен. Предизвикателство е факторът „търсене“, който коментирах вече. Факторът корупция – цялата схема, която тук описах, не се случва без действията на няколко действащи лица освен трафиканта. В цялата верига са болниците, които или прикриват раждането на съответната жена или при раждането регистрират директно бебето гръцката жена, която иска да вземе това бебе. Това естествено става с помощ-

та и знанието на доктори и акушерки. Документите се подготвят и обработват от адвокати и нотариуси.

Предизвикателство са и пропуските в системата в контекста на конкретната работа – например регистрацията на една бременна жена е доброволно както в България, така и в Гърция. И никои не може да задължи една жена, която е бременна, да се регистрира – задължителният характер на този въпрос не е уреден законодателно нито у нас, нито в Гърция. Т.е. много е лесно една жена да се окаже с бебе, без да е била бременна, защото фактически никои не проследява имало ли е бременност. Когато една българска бременна жена напуска границите на страната, тя не се регистрира като „бременна при напускане от страната“, съответно при завръщането, ако тя не е вече видимо бременна, никои не проследява и не може да проследи какво се е случило, къде е детето, какво се случва, къде го е родила. Т.е. липсата на този мониторинг, който би трябвало да е двоен, както за страната на произход, така и за страната дестинация, колкото и труден да изглежда, създава предпоставки трафикът на бебета да процъфтява и да бъде един много сериозен бизнес за трафикантите в България.

В заключение бих искала да кажа, че причините, водещи до трафик на хора, са сложни и няма лесни решения за противодействие. Ето защо предотвратяването на трафика на хора с цел сексуална и трудова експлоатация и на трафика на деца има сериозен фокус в Националната програма за борба с трафика на хора за 2009 г. Мерките, които налагаме чрез Националната програма, имат широк спектър като приоритет е даден на превенцията и закрилата на жертвите, успоредно със засилено преследване и наказване на този вид престъпления. Транснационалният характер на явлението изисква обединените усилия на всички ангажирани с проблема институции на национално, регионално и международно ниво.

Трафик на хора – хуманитарни предизвикателства в контекста на управление на миграцията

Илиана Дерилова, Международна организация по миграция, Мисия в България

Този доклад е посветен на хуманитарните предизвикателства в контекста на управление на миграцията, с акцент върху човешкото измерение на този проблем. Основният фокус е поставен върху трудовата експлоатация в контекста на управлението на трудовата миграция на глобално ниво.

Трафикът на хора е едно много комплексно явление, което в общите представи на всички много често се свързва с нарушаване на миграционното законодателство от организирани криминални групи, които извеждат незаконно жени и деца, главно от собствените им страни в други страни, където те биват насилвани да проституират или биват използвани в секс индустрията или порнографията, което представлява съвременна форма на робство. Но понятието *трафик на хора* включва различни форми на експлоатация, като днес все по-голяма категория хора стават жертва на трафик с цел трудова експлоатация. Няма точна статистика колко са жертвите на това престъпление, но по експертна оценка те варират от 500 до 700 хиляди в долната си граница и между 2,5 и 4 милиона души годишно в горната си граница, като 1,2 милиона от тях са деца (по данни на УНИЦЕФ).

Какво е човешкото измерение на тези цифри? Всъщност всяка минута от 1 до 8 души в света стават жертва на това престъпление, което се измерва в човешко страдание, в нарушаване на човешките права, загуба на човешко достойнство, насилие, експлоатация и в действителност наистина става въпрос за една съвременна форма на робство. Ако сравним обаче съвременните измерения на този проблем с традиционното робство, ние ще видим далеч по-голямата му интензивност в днешно време. Защото, ако традиционното робство е включвало 12 млн. души, които са били продадени в робство между Африка и Америка за период от около 400 години, то тук и при най-малката статистика от 700 хиляди годишно виждаме, че за период от 20 години ще достигнем тази цифра. Естествено, това мотивира цялата международна общност за координирани действия за противодействие на това явление.

Свободното движение на капиталите, стоките и услугите стимулира и по-голямата мобилност на населението. Глобализацията като цяло

генерира такава мобилност, което поставя сериозно предизвикателство пред всички страни за управление на миграцията.

Всички знаем, че определящите фактори и причини за миграцията са главно икономически, обусловени от демографските характеристики, от потребностите на трудовия пазар в развитите страни, от все повече увеличаващото се население в света. Фактор се оказва и застаряването на населението в икономически развитите страни и все по-младото и динамично население в новите развиващи се страни, които търсят възможности извън собствената си родина. Разликите в доходите, които са в десетки пъти, понякога до 50 и 100 пъти по-големи в развитите страни, както и все по-големият растящ брой трансгранични, транснационални общности, действащи като една подкрепяща мрежа, са мощен стимул за мобилността на хората. И естествено, с увеличената комуникативност цената на пътуванията спада и хората имат все повече възможности за движение.

Комбинацията между всички тези фактори води до увеличаване на миграцията като цяло. И ние считаме, че около 90 млн. души годишно мигрират с цел работа. Като това не е само миграция от юг на север, от по-слабо развитите към по-силно индустриалните страни, но вече имаме и много сериозен процент хора, които мигрират от юг на юг – 61 млн. души, т.е. от една развиваща се страна в друга. Смята се, че около 2,45 млн. души упражняват насилствен труд в резултат на трафик на хора.

Печалбите, които генерират тези хора в страните на произход, и то само парите, които превеждат по официален път, през 2007 г. възлизат, според Световната банка, на 318 милиарда долара. Сега, в резултат на международната финансова криза, се забелязва един спад от 5 до 8 %. А печалбата, която по експертна оценка се генерира от трафик на хора с цел трудова експлоатация, възлиза на 31,6 милиарда долара (по данни на МОТ). Това са пари, които се вливат в сивата икономика, пари без данъци. Това означава, че държавите губят два пъти тези средства, защото от една страна те не могат да съберат данъците си, които съответно не могат да бъдат насочени към социалната сфера, а от друга страна държавите трябва да платят и социалната цена за реинтеграцията на жертвите, пострадали от тези престъпления. Около 30-40 млн. нередовни мигранти съществуват по света, отново по експертна оценка, което представлява около 15-20 % от общия брой на около 200 млн. мигранти. Основните страни, в които се намират тези мигранти, са страните от Азия и Латинска Америка, Карибския басейн, Средния Изток.

Действащите лица в този процес са, от една страна – жертвите, а от друга – трафикантите, както и клиентите и експлоататорите. Международна организация по миграция е ангажирана с директна подкрепа на жертви на трафик и ние притежаваме една уникална база данни за жертви, които са били подпомогнати от Международна организация по миграция, която включва около 13 300 жертви до края на м.г. от 80 страни на произход и 100 страни на крайна дестинация. От тази бройка 75% е от международен трафик на хора и 25% от вътрешен трафик, като 82% са жени, 18% мъже, а около 1/5 са под 18 години. На

първо място в тази статистика е сексуалната експлоатация с 68%, а на второ с 27% е трудовата експлоатация. Като 3% включват и сексуална и трудова експлоатация, а 2% други форми, свързани с насилствени сватби, просия и др. форми на криминална дейност.

Жертвите на трудова експлоатация са експлоатирани буквално във всички сектори на икономиката. Те са както мъже, така и жени и деца. Но основните сектори, в които има жертви на трафик с цел трудова експлоатация, са селско стопанство, строителство, различни производства, сектора на услугите, автомобилната индустрия. Някои от хората биват карани да извършват и престъпления, например да крадат в магазини, да джебчийстват или да продават пиратски CD или DVD.

От трафикантите 52% са мъже, 42% са жени, а 6% работят в комбинация мъже и жени. При 54% от случаите набирателите са непознати за жертвата лица. Средствата за контрол при трафика на хора с цел трудова експлоатация са по-малки в сравнение с тези на сексуална експлоатация. Те включват най-вече контрол чрез дъг, отнемане на лични документи, заплахи и изнудване. Много често жертвите живеят заедно с трафикантите и са под постоянен техен контрол и с далеч по-ограничена свобода, което допълнително утежнява положението им.

Трафикът на хора не е непременно свързан с незаконна миграция, защото може влизането в страната да е чрез легални канали, жертвите могат да пребивават легално, а да работят нелегално. Дори жертвите могат да бъдат и граждани на съответната страна. От особено важно значение е въпросът с търсенето и предлагането и ние полагаме големи усилия за работа в страните на крайна дестинация, за да може да се ограничава търсенето на този вид услуги.

Бих искала да се спра и на въпроса за наказуемостта или безнаказуемостта на това престъпление. Според последните статистики на Държавния департамент на САЩ от доклада за трафик на хора през 2006 г. в целия свят е имало само 5808 обвинения и 3160 присъди. Това са данни за всички форми на експлоатация, свързана с трафик на хора, което означава че на всеки 800 трафикирани хора само един е осъден. Сами по себе си тези цифри говорят за степента на ефективност на наказание на този вид престъпност, която, за съжаление, не е в полза на справедливостта.

Действително това престъпление е по-трудно доказуемо, свързано е със сравнително по-малък риск, с висока доходност, с твърде комплексен трансграничен характер. Затова идентифицирането на неговите жертви и доказването му е истинско предизвикателство за правоохранителните и правораздавателните системи, но също така и за хуманитарните и социални системи. За да има ефективност в наказуемостта, е изключително важно да има координирани действия между всички тези институции. Необходимо е да проявяваме нетърпимост и да противодействаме координирано на това престъпление.

Като Международна организация по миграция ние работим с всички правителства на страните членки. Със страните на крайна дестинация се стремим да създадем заедно едно приважане и хармонизиране на законодателството на неформалните и нерегулирани трудови дей-

ности в съответствие с действащото трудово законодателство, за да могат всички работници да имат равнопоставени трудови права, да насърчаваме създаването на етични асоциации на работодателите, които да гарантират спазването на правата на работниците мигранти, независимо от техния произход. Наша задача е да разработваме както насоки и мерки, така и обществени кампании, чрез които да насочваме консуматорите да не ползват стоки и услуги, произведени чрез експлоатиране или принудителен труд. Със страните на дестинация и на произход работим и за подобряване на международното сътрудничество за отваряне на повече легални канали за трудова миграция, за да се балансира търсенето и предлагането на пазара на труда.

И не на последно място, настояваме да има силна правна рамка и система за контрол на механизмите за набиране на работна сила в страните на произход, както и за наемане в страните на крайна дестинация. Ако тези мерки бъдат комплексно изпълнявани, ние считаме, че биха могли да доведат до свиването на възможностите за действие на трафикантите и постепенното им изтласкване от този процес. Ако въпросът с търсенето бъде решен легално, това би било далеч по-ефективно. Защото и от историята знаем, че когато няма търсене, изчезва и предлагането, изчезва и самият проблем, свързан с робството. Затова ние призоваваме за осигуряване на спазването на правата на мигрантите, за да могат те да получават своето заслужено възнаграждение и за създаване на една по-благоприятна среда за управление на миграцията, която да е от полза както на мигранта, така и на обществото. Това е и основна цел на Международна организация по миграция – да управлява миграцията в полза на всички.

Справка за авторите

Антоанета Василева е главен секретар на Националната комисия за борба с трафика на хора към Министерски съвет.

Георги Илиев е главен секретар в Комисия за установяване на имущество, придобито от престъпна дейност. Работил е като директор на териториална дирекция в същата институция. Завършил право и публична администрация ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград.

Георги Петрунов е изследовател във фондация „РискМонитор“ и Института по социология при БАН. Преподавател към катедра „Социология“ в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Завършил е социология и глобалистика в СУ „Св. Климент Охридски“ и е доктор по социология.

Добромир Дочев е началник на сектор „Трафик на хора“ в Дирекция „Противодействие на организираната и тежка престъпност“ при Главна дирекция „Криминална полиция“, Министерство на вътрешните работи.

Евгени Диков е прокурор в отдел „Противодействие на организираната престъпност“ при Върховна касационна прокуратура. Специализиран е в работа по дела за трафик на хора и е автор на методиката за разследване на този вид престъпления. Работил е като следовател в Национална следствена служба. Бил е и прокурор в Софийска градска прокуратура и адвокат. Завършил е право в СУ „Св. Климент Охридски“.

Иван Иванов е началник на сектор „Незаконна миграция и трафик на хора“ в Дирекция „Миграция“ на Държавна агенция „Национална сигурност“.

Илиана Дерилова е Ръководител на Мисията на Международната организация по миграция в България от 2000 г. Национален обучител по противодействие на трафика на хора. Член на Експертната група към Националната комисия за борба с трафика на хора и на Експертната група по противодействие на трафика на хора към Европейския съюз – в списъка на резервите. Съавтор на обучителни модули на Международна организация по миграция за противодействие на трафика на хора.

Румен Георгиев е заместник-директор е на Националната следствена служба, от 27 години е следовател. Завършил е право в СУ „Св. Климент Охридски“, председател е на Камарата на следователите и на Надзорния съвет на Съюза на юристите в България.

Светослав Танев е началник на сектор „Противодействие на престъпленията през граничните контролно-пропускателни пунктове“ в Главна дирекция „Гранична полиция“, Министерство на вътрешните работи. Завършил е Висш институт на МВР и право в СУ „Св. Климент Охридски“.

